

Centralisering og sammenlægninger – Uddannelserne i årets løb Folketingsåret 2006–2007

Af Signe Holm-Larsen

Stor og småt i årets løb	133
Folkeskolen – kan alt måles, vejes og stilles op i kolonner?	135
Mere om test, prøver og elevplaner	137
10. klasse bevaret	141
De frie grundskoler vokser	143
De gymnasiale uddannelsers struktur og økonomi	146
Øvrige ungdomsuddannelser samordnes	148
Realkompetencevurderinger i voksenuddannelserne	152
Reform på vej i de teknisk-merkantile videregående uddannelser	153
Ulønnet praktik i pædagoguddannelserne	154
Falden de søgning og stigende frafald i læreruddannelsen	154
Fra CVU'er til professionshøjskoler	158
Fusioner og stramninger i universitetssektoren	161
7-trinsskalaen i brug	164
Stadig ikke gruppeeksamen	165
Overflytning af kompetence til Skolestyrelsen fra Evalueringsinstituttet	166
Central styring, sammenlægninger og fusioner	167
Andre lovforslag 2006-2007	168

Kommunalreformens ikrafttræden pr. 1.1.2007 gav anledning til en vis turbulens omkring årsskiftet 2006-2007. Allerede på forhånd blev der gættet ihærdigt – ikke på, om kommunalreformen ville medføre skolenedlæggelser, men om hvor mange. Tidligt på banen med konkrete strukturændringsforslag var Københavns kommune, hvor man i forbindelse med præsentationen af budget 2008 foreslog at spare ca. 160 mio. ved at sammenlægge 12 skoler til 6 og 97 daginstitutioner til 42.¹

¹ Politiken af 15.8.2007, 1. sektion s. 2.

Ressourcehensyn er også kommet til udtryk på anden vis i kølvandet på kommunesammenlægningerne. Her skal blot nævnes et enkelt eksempel fra en østjysk kommune, hvor fem omegnskommuner pr. 1.1.2007 blev tilsluttet den lokale købstadskommune.²

Budgetforhandlingerne for 2007 medførte her et politisk forlig, hvorefter undervisningstimetallet på de fem nye medlemmer af storkommunen fik beskæringer på mellem 0,5 % og 12,5 % i forhold til året før. Som en konsekvens heraf imødeså man på forligstidspunktet en reduktion i antal stillinger på 42 medarbejdere på undervisningsområdet og på 68 på daginstitutionsområdet. Eksemplet er ikke enestående.

Uddannelsesudvalget i folketingssamlingen

Medlemmer ved folketingsårets begyndelse 7.10.2006

1. Troels Christensen (V)
2. Anne-Mette Winther Christiansen (V)
3. Britta Schall Holberg (V)
4. Tina Nedergaard (V)
5. Ellen Trane Nørby (V)
6. Martin Henriksen (DF)
7. Søren Krarup (DF)
8. Carina Christensen (KF)
9. Allan Niebuhr (KF)
10. Christine Antorini (S)
11. Kirsten Brosbøl (S)
12. Carsten Hansen (S)
13. Bjarne Laustsen (S)
14. Margrethe Vestager (RV)
15. Bente Dahl (RV)
16. Pernille Vigsø Bagge (SF)
17. Pernille Rosenkrantz-Theil (EL)

Stedfortrædere ved folketingsårets begyndelse

- Kurt Kirkegaard (V)
Hanne Severinsen (V)
- Karin Nødgaard (DF)
Mia Falkenberg (DF)
- Pia Christmas-Møller (KF)
Per Ørum Jørgensen (KF)
Troels Ravn (S)
Frank Jensen (S)
- Elisabeth Geday (RV)
Charlotte Fischer (RV)
Anne Baastrup (SF)
Kim Mortensen (S)

Formand: Carina Christensen (KF)

Næstformand: Margrethe Vestager (RV)

I løbet af folketingsåret skete der ikke mange udskiftninger blandt medlemmerne. Carina Christensen (KF) byttede gårde på familieministerposten med Lars

² Kredsbladet nr. 3, oktober 2006, s. 4.

Barfoed (KF), som til gengæld overtog Carina Christensens udvalgsposter. Allan Niebuhr (KF) blev erstattet af Charlotte Dyremose (KF), Margrethe Vestager (RV) af Marianne Jelved (RV) både som medlem og som næstformand, Bente Dahl (RV) af Elisabeth Geday (RV) og Pernille Rosenkrantz-Theil (EL) af Jørgen Arbo-Bæhr (EL). Blandt stedfortræderne var der alene skift hos RV, hvor Elisabeth Gerner Nielsen og Johs. Poulsen indtrådte i stedet for de tidligere repræsentanter.

Stor og småt i årets løb

Et af dette folketingsårs markante udspil var regeringens udmøntning af arbejdet med den såkaldte kvalitetsreform. Arbejdet blev igangsat ved et seminar den 17.-18.8.2006 og struktureret med et ministerudvalg og en arbejdsgruppe.³ Ministerudvalget bestod af statsministeren (formand), økonomi- og erhvervsministeren, finansministeren, indenrigs- og sundhedsministeren, socialministeren og familie- og forbrugerministeren og arbejdsgruppen af 27 repræsentanter for organisationer, regioner, kommuner, erhvervsliv mv. Arbejdet resulterede i to treparts-aftaler mellem regeringen, KL, Danske regioner om en fireårig bevilling på i alt 1,8 mia. kr. Den første aftale blev sluttet med LO og AC 17.6.2007 og den anden med FTF 1.7.2007. At der måtte hele to aftaler til, skyldtes, at FTF fandt det første aftaleudkast på ca. 1 mia. kr. så utilfredsstillende, at man forlod forhandlingsbordet. Yderligere ca. 800 mio. kr. var dog nok til, at 10 ud af FTF's 12 organisationer kunne tiltræde aftalen. Aftalerne, der er blevet betegnet som "lettere pebret", forventes udmøntet bl.a. ved de offentlige overenskomstforhandlinger i 2008.⁴

Blandt årets mærkesager på uddannelsesområdet var også den brede politiske aftale mellem regeringen, DF, S og RV om udmøntningen af globaliseringspuljen på uddannelsesområdet.⁵ På ungdomsuddannelsesområdet er der bl.a. lavet aftaler om et økonomisk løft til erhvervsuddannelserne på knap en halv mia. i 2008 og 2009, øget vejledning og mentorordninger til forebyggelse af frafald, en udvidelse af uddannelsesgarantien og bedre muligheder for praktikpladsopsøgende arbejde, mere efteruddannelse af lærere på erhvervsuddannelserne mv. For de videregående uddannelser er der bl.a. indgået aftaler til i alt 200 mio. om professionshøjskoler og øget efteruddannelse, og på voksen- og efteruddannelsesområdet om 1 mia. i 2008 til forskellige former for efteruddannelsesaktiviteter.

³ Arbejdspapiret "Kvalitetsreform – bedre service til borgerne" blev publiceret i denne forbindelse.

⁴ Politiken af 1.7.2007, fra www.politiken.dk

⁵ Nyheder fra Uvm.dk nr. 35 2006 af 3.11.2006.

Et væsentligt punkt i årets lovgivning er den nye dagtilbudslov.⁶ Loven samler i en selvstændig lov bestemmelserne om daginstitutioner for børn og unge, som hidtil har figureret i forskellig sammenhæng, især i serviceloven. Loven, der bl.a. sætter fokus på barnets sproglige udvikling gennem tilbud om sprogvurdering til alle treårige, blev vedtaget med et smalt flertal af regeringen og Dansk Folkeparti, idet oppositionen ikke kunne tilslutte sig med henvisning til bl.a. for ringe vilje og for få ressourcer til at give sektoren et kvalitetsløft.

Folketingsårets lovprogram var ambitiøst, og mange forslag blev gennemført.⁷ Men der var også områder, som ikke nåede at komme med, herunder den såkaldte skolestartpakke, som bl.a. indebærer, at børnehaveklassen bliver obligatorisk med indførelse af egentlig undervisning i dansk varetaget af en lærer, og at skolerne kan foretage holddannelse inden for den enkelte klasse og på tværs af klasser og klassetrin. Forslaget har som konsekvens, at børn som hovedregel begynder i skolen et år tidligere. En revision af skolestarten har i flere år stået højt på regeringens ønskeseddel.⁸ At der ikke var tale om et soloønske fra undervisningsminister Bertel Haarders side, men at det er regeringen som sådan, der står bag forslaget, fremgår bl.a. af, at også indenrigsminister Lars Løkke Rasmussen har plæderet for en tidligere skolestart. Det samme gælder ordførere fra andre af Folketingets partier. Men forslaget nåede ikke at blive fremsat i denne samling, idet det angiveligt er løbet ind i vanskeligheder bl.a. på grund af den foreslåede arbejdsdeling mellem pædagoger og lærere i indskolingen.⁹

Også blev sammenlægningen af Danmarks Skolelederforening og Lederforeningen i DLF en realitet 23.8.2007 efter 10 års adskillelse og med virkning fra 1.1.2008.¹⁰ Fusionen til den nye forening, der får navnet "Skolelederne", er bl.a. begrundet i ønsket om at kunne matche den nye kommunestruktur med færre, større skolevæsenere. Foreningen, der får et sekretariat i København med 11 medarbejdere, har selvstændig forhandlingsret for skoleledergrupperne lokalt i kommunerne.

⁶ L. 170 Forslag til lov om dag-, fritids- og klubtilbud m.v. til børn og unge (dagtilbudsloven). Af familie- og forbrugerministeren (Carina Christensen (KF)). Vedrørende: Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender. Lovforslaget vedtaget med 64 stemmer (V, DF, KF og Leif Mikkelsen (UFG)) mod 50 (S, RV, SF og EL).

Fremsættelse af lovforslag 28.2.2007.

1. behandling af lovforslag 14.3.2007.

2. behandling af lovforslag 22.5.2007.

3. behandling af lovforslag 24.5.2007.

Lov nr. 501 af 6.6.2007.

⁷ Nyheder fra uvm.dk af 6.10.2006.

⁸ Se Uddannelseshistorie 2006 s. 101.

⁹ Citeret efter undervisningsminister Bertel Haarders svar ved Dansk Pædagogisk Selskabs konference på Christiansborg 18.4.2007.

¹⁰ Skoleledernyt nr. 12 af 30.8.2007.

Folkeskolen – kan alt måles, vejes og stilles op i kolonner?

Med overskriftens let omskrevne citat fra Anders Bondos mundtlige formandsberetning i Danmarks Lærerforening oktober 2007 skal refleksionens skær kastes over den konstaterbare kendsgerning, at evalueringsbølgen atter tiltog i styrke. Dette folketingsår bragte ganske vist ikke samme mængde lovændringer ind over grundskolen som året før, men det betød ikke, at der var ro i folkeskolen, for alle de mange lovinitiativer fra året før skulle implementeres.

En nyordning for 10. klasse blev der dog opnået enighed om, samt nogle justeringer på vejledningsområdet. Men det var også stærkt påkrævet med en pause efter sidste folketingsår to store "strammingsbuketter", hvor det fra flere sider var blevet klart tilkendegivet, at folkeskolen havde behov for en reformpause.¹¹ Af folkeskolens lærere og ledere er året dog næppe blevet oplevet som en reformpause, for i skoleåret 2006-07 blev de vedtagne bestemmelser om bl.a. nationale test og obligatoriske prøver realiseret i praksis. Anders Bondo sammenfattede i sin mundtlige beretning på Danmarks Lærerforenings kongres 11.-14. september 2007 hændelserne med bl.a. følgende ord: "De kaotiske forhold omkring test og afgangsprøver greb ganske alvorligt ind i dagligdagen for samtlige elever og lærere på skolerne. Aflyste timer, skemaændringer og blokerede lokaler. Jeg ved ikke helt, hvilke ord man skal vælge for at beskrive dette forløb. Rettidig omhu er det i hvert fald ikke... Det har været et dybt urimeligt forløb for såvel elever og lærere som skoleledere."

Et af dette års tilbagevendende kritikpunkter i skolens virksomhed har gået på, at både lærere og ledere finder, at der stilles for voldsomme krav om dokumentation. Således har DLF har gennemført en undersøgelse blandt 1070 skoleledere med fokus på deres vurdering af omfanget af dokumentationskravene, og ikke mindst konsekvenserne for skolen som helhed.¹² Næsten tre ud af fire skoleledere vurderer, at de bruger alt for meget tid på bl.a. administration af de nationale test, elevplaner, virksomhedsplaner, kvalitetsrapporter, karakteroplysninger ved skriftlige og mundtlige prøver, statistikindberetninger, høringssvar og spørgeskemaundersøgelser mv. Næsten 9 ud af 10 skoleledere synes da også, at kravene om dokumentation inden for de seneste fem år er blevet mere omfattende. "Min vurdering er helt klart", udtaler formand Jens Færk fra Skoleledernes Fællesrepræsentation, "at transaktionsomkostningerne ved denne stigende dokumentation slet ikke står mål med effekten. Dermed dog ikke sagt, at dokumentation ingen nytte har. Tværtimod kan det være et helt nødvendigt værktøj til udviklingen af skolens kvalitet. Men tiden er nu til, at vi stopper op og får luget ud og vurderet kvaliteten og effekten af de resterende dokumentationskrav".

¹¹ Se *Uddannelseshistorie* 2006 s. 103-107.

¹² Skoleledernyt nr. 9 af 24.5.2007.

Bestemmelserne om kommunale kvalitetsrapporter, der er en del af sidste års lovændringer, og som februar 2007 blev udmøntet på bekendtgørelsesniveau, gennemførtes første gang efteråret 2007.¹³ KL har ikke uventet været kritisk i forhold til dette merarbejde og udsendt en vejledning om, hvordan man i praksis kan løse opgaven med et rimeligt ressourceforbrug.¹⁴ Erik Lorenzen, formand for Danmarks Skolelederforening, håber i den forbindelse, "at alle skoler vil finde den nødvendige tid og gejst til på undervisningens præmisser at udvikle systemer, der supplerer alt ovenstående, så tilliden til, at skolerne selv kan og vil sikre kvalitet, vender tilbage. Ikke desto mindre tyder meget på, at kvalitetsrapporterne mange steder er udmøntet i bindstærke rapporter, hvis udarbejdelse ressourcemæssigt har krævet flere årsværk – en ressourceanvendelse, som sætter spørgsmålet i relief, om dokumentationsformen nu også reelt giver valuta for pengene.

En del af årets diskussioner på folkeskoleområdet har været forbundet med bestemmelserne om frit skolevalg.¹⁵ Før lovændringen i 2005 blev ønsker om andet skolevalg end distriktskolen i mange kommuner primært reguleret ved, at skolelederen havde kompetence til at afvise elever fra andre distrikter, hvis elevtallet i en klasse ville blive for højt, eller hvis der var andre begrundelser for ikke at optage eleven i den ønskede klasse. En evalueringsrapport fra Rambøll Management herom konkluderer, at ændringen stor set ikke har givet den ønskede effekt, men tværtimod haft uheldige bivirkninger, fordi pædagogisk begrundede afslag oftest er givet til ressource svage eller tosprogede elever, så bestemmelserne i modstrid med intentionerne i praksis har bidraget til at opretholde segregering mellem skolerne i en kommune. For næsten halvdelen af kommunerne er antallet af elever, der optages på en anden skole end distriktsskolen, således nogenlunde uændret, mens en anden stor gruppe kommuner kun har oplevet en svag stigning. Med i billedet hører, at der også inden lovændringen i betydelig grad var tale om frit skolevalg, idet en landsdækkende undersøgelse i 2003 påviste, at kun ca. 14 % af de forældre, som anmodede om at få deres børn optaget i en anden skole, blev afvist.¹⁶

Specialundervisningsområdet kom i fokus, da Bertel Haarder 16.1.2007 var i samråd om kvalitet i specialundervisningen og fremtiden for den populære KVIS-portal, der var standset pr. 1.1.2007.¹⁷ Det har således fra kommunernes

¹³ Se *Uddannelseshistorie 2006* s. 106. Bestemmelserne er udmøntet i Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 162 af 22.2.2007 om *anvendelse af kvalitetsrapporter og handlingsplaner i kommunalbestyrelsernes arbejde med evaluering og kvalitetsudvikling af folkeskolen*.

¹⁴ Skoleledernyt 15.3.2007.

¹⁵ Skoleledernyt nr. 9 af 24.5.2007. Se også *Uddannelseshistorie 2005* s. 120.

¹⁶ KL-undersøgelse fra 2003.

¹⁷ Nyheder fra uvm.dk 02/2007 af 19.1.2007.

side været et ønske, at hovedparten af de regionale konsulenter forlænges i yderligere to år. Resultatet blev, at KVIS-portalen herefter forankres i UNI-C og tilsluttes EMU. Specialundervisningen har også på anden vis været i fokus i årets løb, idet Fjends Kommune er blevet dømt til at betale erstatning til en ordblind drengs familie.¹⁸ Dermed anerkendtes det, at ordblinde har et retskrav på relevant specialundervisning. Dommen, der er begrundet i, at drengen først er diagnosticeret som svært ordblind i 8. klasse, sætter således en minimumstandard for, hvad et barn i den danske folkeskole har krav på. Og det lever ikke op til denne standard, hvis kommunen undlader at tilbyde en specialundervisning, der svarer til diagnosen.

Det er således ikke uden sammenhæng med årets tiltag, hvis ansatte på skoleområdet i det forløbne år til overmål har haft oplevelsen af at være blevet målt og vejret og presset ind i kvalitetsrapportens kolonner.

Mere om test, prøver og elevplaner

Man kan roligt sige, at dette skoleår på det elektroniske niveau har været en udfordring i folkeskolen. Det var i foråret 2007, at de obligatoriske nationale test for første gang skulle gennemføres i praksis, det var nu, at det for første gang var obligatorisk for eleverne at gå op til Folkeskolens afgangsprøver, og det var nu, de genindførte udtræksprøver første gang løb af stabelen. Processen blev ikke problemløs. Frustrationerne på skolerne var store og klagerne mange over "et ministerium, der er overbebyrdet med at føre nye politisk vedtagne tiltag ud i livet, og det fører til kaotiske tilstande i skolesystemet".¹⁹

Testkørslen af de nye *nationale test* i matematik på 6. og dansk og fysik/kemi på 8. klassetrin havde bl.a. problemer, fordi it-systemet gik ned, så 235 skoler alligevel ikke kunne gennemføre de planlagte test.²⁰ Af andre forhindringer kan nævnes ventetid ved tilmeldingen, at eleverne under selve testen røg af og på, og at også genbookning af testtid var besværlig. Skolestyrelsen måtte også beklage, at det tog tid at få resultaterne ud.²¹ Martin Isenbecker, Skolestyrelsens direktør, begrundede forsinkelsen med, at "det er enorme datamængder, som skal bearbejdes og præsenteres på en måde og i en kvalitet, så de giver mening for lærerne. Den kvalitetssikring har taget overraskende lang tid". At antallet af test er stort, underbygges af, at der hidtil er gennemført godt 160.000 nationale test i matematik, fysik/kemi og dansk/læsning i 6. og 8. klasse.

¹⁸ Politiken af 19.5.2007, 2. sektion s. 6.

¹⁹ Politiken af 17.5.2007, 1. sektion s. 4.

²⁰ Nyhedsbrev fra Skoleledernes Fællesrepræsentation nr. 6 af 22.12.2006.

²¹ Fra forår 2007 Undervisningsministeriets pressemeddelelse af 13.6.2007.

Også opgavernes testmæssige kvalitet har været diskuteret, fx spørgsmål om notation i nogle af matematikopgaverne, og det at formuleringerne i nogle opgaver har ligget så tæt på hinanden, at eleverne har troet, at de har fået den samme opgave flere gange. Debatten om de tre gennemførte nationale test har fået som konsekvens, at Undervisningsministeriet har revideret tidsplanen for de nationale test og udskudt testene i engelsk, geografi, biologi samt de to frivillige test i dansk som andetsprog et år.²² Foråret 2008 udbygges testrækken med test i dansk/læsning på 2., 4. og 6. klassetrin og i matematik på 3. klassetrin.

²² Undervisningsministeriets pressemeddelelse af 17.9.2007.

Og måske er endnu en udvidelse af folkeskolens testgalleri allerede undervejs i form af en test af elevernes it-færdigheder. En udvidelse kan finde sted administrativt, jf. ministerbemyndigelsen i folkeskolelovens § 13, stk. 3. Hvis den nye test bliver en realitet, vil det være et brud med hidtidig test- og prøvetradition i folkeskolen, da både test og prøver hidtil har været centreret om skolens fag. Ved at inddrage it-færdigheder udvider man i realiteten fagbegrebet ved at rette fokus mod redskaber og arbejdsformer i stedet for som hidtil mod indholdet af den traditionsbestemte fagrække.

Ved ændringerne af folkeskoleloven i 2006 blev *folkeskolens afgangsprøver* på 9. klassetrin gjort obligatoriske, antallet blev forøget, og der blev indført skriftlige udtræksprøver, som de i sin tid kendtes fra realeksamen.²³ Udtrækningen af fag, der blev offentliggjort 2.5.2007, foregik ved elektronisk lodtrækning for at få en jævn fordeling i kommunerne med et fag fra den humanistiske blok (skriftlig engelsk, skriftlig eller mundtlig tysk/ fransk, historie, samfundsfag og kristendoms-kundskab) og et fra den naturfaglige blok (skriftlig biologi og geografi). Skriftligheden var angiveligt begrundet i, at Danmarks Lærerforening og kommunerne ikke kunne nå til enighed om honoreringen af mundtlige prøver. Dette kom på plads 19.1.2007, så skolerne allerede i foråret 2007 kunne vælge mellem mundtlige og skriftlige prøver i udtræksfagene, hvis kommunerne ansøgte om det skole for skole. Fra skoleåret 2007-08 bortfalder valgmuligheden, og udtræksprøverne i de humanistiske fag bliver atter mundtlige, idet kommunerne kan vælge mellem at planlægge eller betale med særlig timetakst.²⁴ På grund af situationen blev der i foråret 2007 ikke udsendt beskikket censur i udtræksfagene historie, samfundsfag og kristendoms-kundskab.

Der var tillige tekniske problemer ved de digitale afgangsprøver 9. og 10. maj 2007, da der for anden gang blev afholdt elektroniske afgangsprøver i biologi og geografi. De digitale afgangsprøver i geografi blev aflyst, og eleverne kom i stedet til prøve i biologi 22.5. på papir.²⁵ I alt skulle knap 50.000 elever til elektronisk prøve, mens 5.000 skulle til prøve på papir. Tekniske vanskeligheder betød, at omkring 10.000 elever ud af planlagte 23.000 enten ikke kunne logge sig på eller fik problemer undervejs i prøven.²⁶ Problemerne med gennemførelsen af de elektroniske prøver fik økonomiske konsekvenser for Cowi-konsortiet, der er blevet pålagt at stramme op på styringen med ekstern kontrol og en styrket risikovurdering.²⁷ Ændringerne ved folkeskolens afgangsprøver skal nu belyses nær-

²³ Se *Uddannelseshistorie* 2006 s. 107-108.

²⁴ KL's Personale Nyt nr. 3 af 26.1.2007.

²⁵ Pressemeldelse fra Skolestyrelsen 9. maj 2007.

²⁶ Pressemeldelse fra Skolestyrelsen 9. maj 2007.

²⁷ Pressemeldelse fra Skolestyrelsen den 16. maj 2007.

mere af en arbejdsgruppe med tidligere direktør for Danmarks Evalueringsinstitut Christian Thune som formand.²⁸

I dette første år med *elevplaner* har kritikken fra lærerside været ganske markant.²⁹ Således nægtede lærere i flere af landets kommuner, bl.a. Frederiksberg, at udarbejde dem. Aktionen mødte en vis forståelse i pressen, som bl.a. benævnte elevplanerne som "et eksempel på bureaukratiserende signalpolitik, når den er værst".³⁰ Selve bekendtgørelsen om elevplaner blev endvidere kritiseret af tænketanken SOPHIA, der anbefalede undervisningsministeriet at sætte bekendtgørelsen i bero.³¹ Undervisningsministeren var ikke uventet uenig og udtalte i forbindelse med protester mod elevplaner på Frederiksberg: „Jeg er meget glad for at høre, at lærerne også synes, elevplaner er en god ide.“³² Jeg har fuld tillid til, at lærerne finder en løsning sammen med Frederiksberg Kommune om at lave dem. Han understregede samtidig, at elevplansarbejdet ikke må tage overhånd, og at elevplanen bør være kort og præcis og ikke bestå i lange udredninger om eleven – noget, der kunne føre til overvejelser om, hvorvidt det i virkeligheden havde været både enklere, klarere og mere reliabelt i stedet at have indført en egentlig karakterbog fra 1. klasse.

Undervisningsministeriet udmeldte ikke en bestemt ramme for arbejdet, og det gjorde ikke altid livet nemmere for dem, der skulle skrive elevplanerne, hvad der nogle steder har ført til splittelse i lærerkollegiet.³³ Fagbladet Folkeskolen formulerede spørgsmålet således: "Så hvorfor dog udfærdige planer i *alle* fag til *alle* elever *hver* gang? Lad os i stedet koncentrere os om nogle af eleverne og nogle af fagene...lad os bruge tiden på de elever, der har særlige behov".³⁴

Debatten om test, prøver og ikke mindst elevplaner har således mødt betydelig modstand i årets løb. Anders Bondo, formand for Danmarks Lærerforening, sammenfattede i sin mundtlige beretning på Danmarks Lærerforenings kongres foreningens synspunkt med bl.a. følgende ord: "Det er betonpolitik, helt uden jernbindere og pilotering".

²⁸ Nyheder fra uvm.dk nr. 15 2007 af 27.4.2007.

²⁹ Se Uddannelseshistorie 2006 s. 105.

³⁰ Politiken af 23.3.2007 i lederen "Skrot elevplaner".

³¹ Tænketanken SOPHIA's sponsergruppe er sammensat af repræsentanter fra Danmarks Lærerforening, Københavns Lærerforening, Socialpædagogernes Landsforbund, BUPL, Forbundet for pædagoger og klubfolk, Foreningen for formidlere af viden om husholdning, ernæring og sundhed, DM – fagforening for højt uddannede, Dansk Teknisk Lærerforbund, Frie Skolers Lærerforening, Lån og Spar Fond, Gymnasieskolernes Lærerforening, LB Fonden til Almenvelgørende Formål og Handelsskolernes Lærerforening. Den ledes af cand.pæd.psych. Per Kjeldsen.

³² Nyheder fra Undervisningsministeriet.dk nr. 11 af 23.3.07.

³³ Københavns Kommuneskole nr. 10 af 13.6.2007, s. 5.

³⁴ Folkeskolen nr. 12 af 27.4.2007.

10. klasse bevaret

Kampen om, hvorvidt 10. klasse skulle målrettes de svageste elever eller fortsætte med sin hidtidige brede målgruppe, fandt en løsning ved aftale af 2.11.2006 mellem regeringen, S, RV og DF. Resultatet blev en næsten uændret videreførelse af den kendte 10. klasse og altså ikke en ungdomsklasse for de svage elever, da der langt ind i regeringspartierne egne rækker var modstand mod ungdomsklassen, fordi den kunne medføre mindsket tilslutning til efterskolernes 10. klasser.

Den politiske debat om aftalen rummede visse nuancer, idet Margrethe Vestager (RV) fremhævede, at der har været "et forbilledligt samarbejde mellem partierne uden om regeringen om at ændre den nedlæggelse af 10. klasse, som regeringen havde foreslået", og at regeringen havde "lidt et smertende nederlag".³⁵ Bertel Haarder (V) var ikke enig og mente, at "selv om det (red.: 10. klassetilbudet) på papiret er åbent for alle", er det "ment som et tilbud til specielle grupper af unge".

Aftalen blev udmøntet dels i L 172 om 10. klasse³⁶, dels i L 171 om tidlig vejledning i folkeskolen, mentorordning, brobygning og forøget opsøgende vejledning mv., jf. regeringens målsætning om, at mindst 95 % af en ungdomsårgang i 2015 skal gennemføre en ungdomsuddannelse.³⁷ Undervisningsministeren betonede før fremsættelsen sammenhængen mellem de to lovforslag og begrundede etableringen af to ordførerkredse med, at 10. klasse-forslaget, men ikke vejledningsforslaget opnåede tilslutning fra SF.³⁸

³⁵ Frederiksborg Amts Avis af 3.11.2006, s. 10.

³⁶ Pressemeddelelse den 28. februar 2007.

³⁷ L 171 om *ændring af lov om vejledning om valg af uddannelse og erhverv og forskellige andre love*. (Tidlig vejledning i folkeskolen, mentorordning, brobygning og forøget opsøgende vejledning m.v.).

Lovforslaget enstemmigt vedtaget med 106 stemmer.

Fremsættelse af lovforslag 28.2.2007.

1. behandling af lovforslag 13.3.2007.

2. behandling af lovforslag 15.5.2007.

3. behandling af lovforslag 22.5.2007.

Lov nr. 559 af 6.6.2007.

L 172 om *ændring af lov om folkeskolen og forskellige andre love*. (10. klasse målrettes elever, som har behov for yderligere faglig kvalificering og uddannelsesafklaring for at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse).

Lovforslaget vedtaget med 105 stemmer (V, S, DF, KF, RV og SF) mod 2 (EL).

Fremsættelse af lovforslag 28.2.2007.

1. behandling af lovforslag 13.3.2007.

2. behandling af lovforslag 15.5.2007.

3. behandling af lovforslag 22.5.2007.

Lov nr. 560 af 6.6.2007.

³⁸ Undervisningsministeriets notat af 5.1.2007 om lovforslag om ændring af vejledningsloven m.v. og lovforslag om ændring af lov om folkeskolen med flere love (10. klasse)

Ved førstebehandlingen af de to lovforslag, som fulgte samme tidsplan, drøftedes først L 171 om styrket vejledning fra 6. klassetrin og opefter, herunder introduktion af uddannelsesplanen på 6. klassetrin, indførelse af intro-kurser til ungdomsuddannelserne fra 8. klasse og fra 9. klasse en såkaldt mentorordning og brobygningsforløb i op til fire uger pr. år. Mentorordningen etableres efter konstateret behov, hvis der er behov for øget voksenkontakt og opfølgning i hverdagen. Eleven skal dog altid undervises i dansk og matematik. Praktik kan herefter alene tilbydes på 9. klassetrin.

Debatten var præget af bred tilslutning til forslaget, der da også blev enstemmigt vedtaget, men foregreb fra de fleste deltagers side forhandlingen om 10. klasseforslaget. Således nævnte Margrethe Vestager (RV), at hvis "jeg ikke husker helt forkert, hed regeringens første forslag ungdomsklassen, som skulle afløse 10. klasse. Jeg synes, det må være meget svært for ministeren at holde fast i, at det ikke betød, at 10. klasse nedlægges, for det, som ministeren ville sætte i stedet for, var noget ganske, ganske andet end både den 10. klasse, vi kender, og den 10. klasse, vi behandler i dag, både med hensyn til målgrupper, med hensyn til indhold og med hensyn til navn. Kan ministeren bekræfte, at ministerens første forslag var, at nu skulle 10. klasse erstattes af ungdomsklassen?" hvilket blev bekræftet af Bertel Haarder.

Lovforslaget om 10. klasse, der samler alle bestemmelser om 10. klasse i folkeskolelovens kapitel 2 a og indfører en række nye tilbuds-fag samt mulighed for prøveaflæggelse to gange årlig, blev forelagt af Tina Nedergaard (V), som afslutningsvis kommenterede den indre uenighed i sit parti under det langvarige forhandlingsforløb.³⁹ Hun fremhævede bl.a., at forslaget tilgodeså "det hensyn, som jeg åbent og ærligt gerne vil påpege har været i store dele af Venstres gruppe, nemlig at der var en efterskoleform, som også kunne se sig selv som udbyder i fremtiden", og hun sagde samtidig "forligskredsen tak for den konstruktive forbedring af 10. klasse". Margrethe Vestager (RV) kommenterede forskellen mellem det tidligere udspil om ungdomsklassen og L 172 med, "at der faktisk er et pænt stykke, for at sige det lidt på jysk, fra det udspil til lovforslaget, vi behandler i dag. Det er bare, så vi kan få det bekræftet for historieskrivningens skyld..." Kim Mortensen (S) mente, at der med lovforslaget blev sat "punktum for en mere end 2 år lang debat, der startede med regeringens forslag om at nedlægge 10. klasse. Så i realiteten skulle det her lovforslag måske rettere have heddet lov om bevarelse af 10. klasse." Og han beklagede, "at det har taget 2 år at få regeringen til at opgive planerne om en ungdomsklasse, hvilket naturligvis har skabt en lang periode med uro og usikkerhed i skoleverdenen, ikke mindst på landets efterskoler".

³⁹ Se Uddannelseshistorie 2006 s. 108-109.

Som afslutning på det efterfølgende udvalgsarbejde betegnede S, RV og SF det i betænkningen som "afgørende, at 10. klasse er en åben mulighed for alle unge...10. klasse kan med forslaget fortsat spille en rolle for unge, der vil i 10. klasse uanset de unges motiver", og man glædede sig over, "at 10. klasse både kan give unge en stærkere faglig ballast, en større afklaring af valg af ungdomsuddannelse og en større personlig modenhed". Bemærkningerne om en "stærkere faglig ballast" er ikke mindst interessant, når det drejer sig om en stillingtagen til den jævnligt forekommende påstand om, at skolens faglighed ikke skulle være tilfredsstillende. Det kommende arbejde med udmøntningen af bestemmelserne i de nye 10. klasseprøver vil således kunne vise, om der i praksis bliver tale om en fastholdelse af det faglige niveau fra de tidligere 10. klasseprøver med rødder tilbage i folkeskolens udvidede afgangsprøver og realeksamen.

Ændringerne i 10. classes fagrække er i bemærkningerne til loven ledsaget af denne lille kommentar til § 19 f: "Da valgfagsrækken ikke videreføres, vil der ikke være mulighed for at aflægge prøve i de hidtidige valgfag". Man skal ikke læse alt for hurtigt, hvis man skal nå at hæfte sig ved, at et af disse valgfag var latin, som hermed er helt ud af folkeskolens fagkreds, og alene kan tilbydes i den kommunale ungdomsskole.¹⁰ Man kan herefter, hvis man er ihærdig, bevæge sig hen til den nye § 19 d om fagrækken i 10. klasse og der konstatere, at valgfagsrækken i hvert fald har ændret sig til "praktisk eller kunstnerisk betonedede undervisningsaktiviteter". Også i gymnasiet er faget med gymnasireformen pr. 1.8.2005 stærkt svækket og er nu alene obligatorisk som en del af faget almen sprogforståelse. Det kan man så alt efter temperament glæde sig over eller græmme sig over – en tilbageførelse af fagets status ligger desværre næppe lige om hjørnet. Må det være en gammel fagkonsulent og lærebogsforfatter i dette unikke kultursprog, som er forståelsesrammen for arbejdet med tilegnelsen af alle moderne vesteuropæiske sprog, tilladt at afslutte dette afsnit med hjertesukket "Sic transit gloria mundi".

De frie grundskoler vokser

De frie grundskoler har i det forløbne år igen oplevet en stigende tilgang af elever. I skoleåret 2006-07 udgjorde de 13,4 % af det samlede elevtal for folkeskolen og de frie grundskoler. 10,3 % af eleverne er tosprogede mod 10,1 % i folkeskolen.¹¹ Eftersom andelen af tosprogede elever for fem år siden var lige stor i de to skoleformer, kan det konstateres, at stigningstakten i andel af tosprogede elever nu er større i de private grundskoler end i folkeskolen.

¹⁰ Om fagets skæbne, se fx artiklerne "Undervisning i fremmedsprog – især i folkeskolen" (af S. Holm-Larsen) og "Hvor ensprogede skal vi være?" (af Sv. Aa. Outzen) i *Fremmedsprog i den danske skole*, Dansk Skolemuseum 2002 (red. S. Holm-Larsen).

¹¹ Statistikinformation, Nyhedsbrev nr. 1 af 19.2.2007, fra UNI-C-Statistik & Analyse; opgørelse pr. 5.9.2006.

Væksten giver sig også udslag i antallet af skoler på landsplan med færre folkeskoler og flere frie grundskoler. I den seneste tiårsperiode 1996 -2006 er der således blevet 86 færre folkeskoler på landsplan, idet der er oprettet 61, mens 147 blev nedlagt. I samme periode blev der 74 flere frie grundskoler, idet der er oprettet 117, mens 43 blev nedlagt. 40 af de nyoprettede frie grundskoler er oprettet på samme adresse som en netop nedlagt folkeskole, hvad der svarer til, at 27 % af de nedlagte folkeskoler er erstattet af en fri grundskole. Bertel Haarder sagde i oktober 2005 i forbindelse med Folketingets behandling af lovforslaget om fribefordring af privatskoleelever, at "alle må kalde mig Mads, hvis der er færre friskoler om et år".⁴² Rent faktisk var antallet af frie skoler registreret pr. 1. august 2006 og 2007 for en kort periode reduceret fra 505 til 501, idet 12 ansøgninger samtidig ventede på godkendelse af åbning august 2007, så det lille fald var ikke et udtryk for de faktiske forhold. Ikke uden humor kommenterede Bertel Haarder den kortvarige reduktion med ordene: "Navnet Mads er jo ikke det værste, man kan hedde. Det var jo tæt løb, men jeg må erkende, at jeg har tabt på decimalerne".

Oprettelsen af de mange frie grundskoler ved nedlæggelse af folkeskoler har længe været en torn i øjet på de kommunale myndigheder. Det har bl.a. været medvirkende til fremsættelsen af L 14 om en fremrykning af anmeldelsesfristen til 15. august året før skolestart for nye frie grundskoler.⁴³ Ved førstebehandlingen af lovforslaget karakteriserede Britta Schall Holberg (V) friskoleordningen som "en stolt tradition" og fremhævede, at man kan "oprette friskoler og endda få 80 % i statstilskud, blot der melder sig 12 elever". Bente Dahl (RV) nuancerede dette billede ved at fremhæve, at hvis "kommunen har meldt en lukning af en folkeskole ud fx hen på foråret, så kan en gruppe forældre jo ikke tage initiativ til at oprette en såkaldt protestskole, som disse skoler bliver kaldt i den her sammenhæng". Pernille Rosenkrantz-Theil (EL) gjorde opmærksom på, at der i lovforslagets bemærkninger direkte er nævnt, at "Forslaget forventes at medføre, at der fremover vil blive oprettet færre frie grundskoler". Til gengæld tilkendegav Christine Antorini (S) "fuld opbakning fra Socialdemokraterne ... fordi vi mener, det

⁴² Nyheder fra Undervisningsministeriet af 20.2.2007. Se også Uddannelseshistorie 2006 s. 112-113 om behandlingen af L 31 om ændring af befordringstilskud i de frie grundskoler.

⁴³ L 14 om *ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v.* (Fremrykket anmeldelsesfrist og forenkling af tilskudsadministration). Første del er en udmøntning af aftalen mellem regeringen og KL af 12.6. 2006 om kommunernes økonomi for 2007.

Lovforslaget vedtaget med 70 stemmer (V, S og KF) mod 35 (DE, RV, SF og EL).

Fremsættelse af lovforslag 4.10.2006.

1. behandling af lovforslag 3.11.2006.

Undervisningsministerens ændringsforslag 4.12.2006.

2. behandling af lovforslag 8.12.2006.

3. behandling af lovforslag 12.12.2006.

Lov nr. 1594 af 20.12.2006.

præcis rammer protestskolerne - det vil jeg gerne kalde dem, der oprettes som privatskole med statens penge i form af 80 % støtte i en nedlagt folkeskole - men det rammer ikke de ægte friskoler". Martin Henriksen (DF) kunne ikke godtage denne skelnen mellem protestskoler og "ægte friskoler" og begrundede sit partis afvisning af forslaget således: "En friskole vil altid være en protest mod enten folkeskolen eller det, som politikerne ønsker at gøre ved folkeskolen. Muligheden for at oprette en friskole baseret på et religiøst, et særligt pædagogisk eller et særligt fagligt grundlag er lige præcis en ret, og retten til at protestere er lige så gældende, hvis man ønsker at bevare det lokale skoletilbud og omdanne det til en friskole." Også Pernille Vigsø Bagge (SF) talte imod lovforslaget, som hun betegnede som "regeringens form for oprydning efter en strukturreform, en kommunalreform, som uden tvivl vil betyde folkeskolelukninger over hele landet". Den senere behandling bragte kun mindre ændringer, og lovforslaget blev vedtaget med et smalt flertal af regeringen og Socialdemokraterne.

Tiden vil vise, om L 14 i praksis kommer til at virke efter intentionerne, bl.a. fordi anmeldelse af en ny privatskole ikke er betinget af bestemte lokaliteter i en kommune. Forældrekrædsen bag en anmeldt og godkendt privatskole kan altså afvente den kommunale budgetbehandlingens vedtagelse af, hvilken skole i kommunen der skal lukkes, før man beslutter sig endeligt for placeringen af en nyoprettet privatskole.

Med L 189 har også frie grundskoler fået mulighed for at varetage dagpasning for 3-6-årige børn, indtil de begynder i børnehaveklasse, og under samme vilkår som angivet i dagtilbudsloven.⁴⁴ Lovforslaget var således en opfølgning på dagtilbudsloven (L 170), hvor en næsten samlet opposition stemte imod. Der var langt bredere tilslutning til dette forslag, idet kun Enhedslisten stemte imod. Lovforslaget blev bl.a. kommenteret af Pernille Vigsø Bagge (SF), som nævnte, at selv om hendes parti var "stærkt imod dagtilbudsloven", fandt man det "helt naturligt, at de frie skoler ikke hindres i at etablere dagtilbud", og hun fortsatte: "Det skal dog heller ikke være nogen hemmelighed, at SF's velvillighed over for private institutioner går dér, hvor profitten kan trækkes ud af institutionen til gavn for eventuelle investorer eller private forældres pengepung." Bertel Haarder svarede hertil, at når der er tale om frie skoler, som er selvejende institutioner, kan de godt opbygge formuer, men ikke bruge dem til "noget som helst andet end skoleformål".

⁴⁴ L 189 om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. (Dagtilbud i frie grundskoler). Lovforslaget vedtaget med 107 stemmer (V, S, DF, KF, RV og SF) mod 1 (EL). Fremsættelse af lovforslag 14.3.2007.
1. behandling af lovforslag 30.3.2007.
2. behandling af lovforslag 22.5.2007.
3. behandling af lovforslag 29.5.2007.
Lov nr. 563 af 6.6.2007.

Tilslutningen til de frie grundskoler er i årets løb tillige belyst i en undersøgelse foretaget af Arbejderbevægelsens Erhvervsråd for Ugebrevet A4.¹⁵ Undersøgelsen dokumenterer bl.a., at højtuddannede – især i storbyerne – vælger privatskoler frem for folkeskolen til deres børn, idet 38 % af de københavnske akademikerbørn går i privatskole, heraf alene på Østerbro 50 %, mens det i større byer som Århus, Odense og Aalborg er ca. 20 %. Det er en udvikling, der bekymrer også på de private skoler, hvor adskillige skoleledere har givet udtryk for, at de ikke ønsker at se deres skole som en slags reservat for akademikerbørn.

De gymnasiale uddannelsers struktur og økonomi

I dette år 1 efter gymnasiernes skift fra amtslige til selvejende institutioner, samtidig med at gymnasiereformen stadig er ny, er der mange bolde i luften på området.¹⁶ Det gælder bl.a. valg af fag og niveauer i det almene gymnasium.¹⁷ Indtil videre tyder noget på, at særligt sprogfagene er berørt af reformen, idet færre elever vælger tre fremmedsprog. For de naturvidenskabelige fag og samfundsfag afventes i skrivende stund yderligere opgørelser af elevernes valg af fag og niveauer.

Bertel Haarder har erklæret sig "grundlæggende enig...i, at der er behov for justeringer, der kan forbedre fremmedsprogenes stilling i de gymnasiale uddannelser", fx ved at 3. og evt. 4. fremmedsprog som begyndersprog kan vælges på et lavere niveau end nu.¹⁸ Forslaget er p.t. til overvejelse i følgegruppen, der består af prodekan ved KU Katherine Richardson, rektor for ingeniørhøjskolen i Århus Ove Poulsen og tidligere direktør i Undervisningsministeriets gymnasieafdeling Uffe Gravers. Her overvejer man også alternativet "at indføre regler, som i højere grad tvinger eleverne til at vælge et 3. fremmedsprog og/eller et fortsættersprog på A-niveau".¹⁹

Indholdsmæssigt er der nu så mange erfaringer med gymnasiereformen, at en del af gymnasiets læreplaner står foran at skulle evalueres, forenkles og gennemskrives. Samtidig har man fra ministeriets side bebudet en reduktion på ca. 10 % på gen- og nybeskikkelser af fagkonsulenterne som følge af en rammebesparelse på 4 %, der omfatter Undervisningsministeriet som helhed.²⁰ Ifølge den netop genbeskikkede leder af gymnasieafdelingen Jarl Damgaard, vil besparelsen blive udmøntet "så fagligt forsvarligt, vi kan, inden for den årsværksressource vi har. Sådan er det."

¹⁵ Ugebrevet A4 nr. 42 af 4.12.2006.

¹⁶ Se Uddannelseshistorie 2006 s. 114-116.

¹⁷ Statistikinformation, Nyhedsbrev nr. 1 af 19.2.2007, fra UNI-C-Statistik & Analyse.

¹⁸ Politiken af 7.10.2007 2. sektion s. 11.

¹⁹ Gymnasieskolen nr. 11 af 7.6.2007.

²⁰ Gymnasieskolen nr. 7 af 4.4.2007.

Med henblik på en administrativ forenkling af gymnasireformen har det såkaldte "monsterudvalg" bestående af repræsentanter for GL, Rektorforeningen og Undervisningsministeriet bl.a. foreslået, at kravene til planlægning og evaluering mindskes, at der i tværfagligt projektarbejde skal indgå færre fag koncentreret i færre og større forløb, samt at almen studieforberedelse skal fylde mindre i 1. g og mere senere i forløbet.⁵¹

På stort set alle uddannelsesområder sker der i disse år sammenlægninger og nedlæggelse af mindre institutioner. Tendensen er også kommet til gymnasieområdet, hvor CPH West, Uddannelsescenter København Vest i Ishøj, som Ishøj Gymnasium nu er en del af, bliver den første uddannelsesinstitution, der kan tilbyde huer i alle farver.⁵² Forberedelserne frem til fusionen, der har virkning fra 1.1.2007, har handlet om, at Ishøj Gymnasium og CPH West har koordineret indholdet i deres grundforløb i dansk, engelsk og matematik, så det er lettere at skifte uddannelseslinje efter grundforløbet til en anden gymnasial uddannelse. Med fusionen kan CPH West nu udbyde både hhx, htx og stx og en bred vifte af erhvervsuddannelser inden for handel, service, håndværk og teknik, teknologi og kommunikation.

Omlægningen til selveje i kølvandet på amternes nedlæggelse har medført et endnu større fokus på institutionernes økonomi. Det var derfor ikke uvelkomment, at Undervisningsministeriet i efteråret 2006 fejlagtigt kom til at give de almene gymnasier og hf en merbevilling på 74 mio.⁵³ Fejlen skete ved Undervisningsministeriets udmelding i september af de foreløbige bevillinger til de almene gymnasier, hf, og de toårige hf-elever på VUC. Den blev først opdaget sidst på året, og merbevillingen indgik derfor ikke i den endelige fastlæggelse af gymnasiernes økonomi i begyndelsen af november. Ministeren beklagede, men skaffede beløbet.

Også budget 2008 har vakt en hed debat, hvor ordet "løftebrud" er brugt af hhv. formanden for gymnasielærerne Gorm Leschly og uddannelsespolitisk ordfører Christine Antorini (S).⁵⁴ Bertel Haarder henviste i sit svar til finansloven for 2007 med tilhørende notat og nævnte bl.a., at når der ikke er afsat flere penge til at tage flere unge i pædagogikum, er det begrundet i udskiftningen i lærergruppen fra ældre til yngre lærere: "Skolerne får derved store besparelser på lønudgifterne, som de kan bruge til at uddanne unge. Gymnasierne sparer 125.000 kroner på, at det er en nyuddannet, der underviser, i forhold til, hvad en gennemsnits-

⁵¹ Undervisningsministeriets pressemeddelelse af 17.4.2007.

⁵² <http://www.uvm.dk/07/west.htm?menuid=6410> af 9.1.2007.

⁵³ Nyt fra Undervisningsministeriet nr. 1/2007 af 12.1.07.

⁵⁴ Gorm Leschly i dagbladet Information af 18.9.2007 og Christine Antorini (S) i Gymnasieskolens NetNyheder af 17.9.2007 som refereret i Nyt fra Uvm.dk af 21.9.2007.

gymnasielærer koster, og mindst 200.000 kroner i forhold til en ældre gymnasie-lærer. Vi har derfor valgt, at skolerne kan bruge de sparede lønudgifter på at tage flere i pædagogikum – frem for at inddrage pengene.” og han fortsatte: “Gorm Leschly og Christine Antorini mener, at gymnasierne skal beholde de 55 mio. til ekstraordinære administrationsudgifter, fordi gymnasierne skal overtage amter-nes udgifter til administration, fordi de er gået fra 16 amter, der varetog admini-strationen, til 130 selvejende gymnasier. Det er det rene vrøvl. Undervisningsmi-nisteriet har overtaget en stor del af amternes administrative opgaver i forhold til gymnasierne, ligesom man sparer penge på, at man ikke længere skal finansiere 16 uddannelsesudvalg i amterne.”

Bekæmpelse af frafald har bl.a. været på dagsordenen i debatten om de er-hvervsgymnasiale uddannelser hhx og htx. Frafaldet på handelsskolerne var så-ledes i 2005 på landsplan ca. 20,7 % med udsving i gennemførelsesprocenten fra 68,9 % til 89,8 %. I debatten blev der peget på, at der stadig ikke er lige vilkår for taxametertilskud mellem det almene gymnasium på den ene side og hhx og htx på den anden. Handelsskolerne fik derfor 20 mio. til at bekæmpe frafald i 2007.⁵⁵ Dette beløb er dog inkluderet i det løft på 60 mio., som området tildeles i finans-loven for 2008.⁵⁶ Det skulle ifølge Undervisningsministeriets egne beregninger udligne ca. halvdelen af den økonomiske forskel til gymnasierne. Men der er altså stadig ikke ligestilling. Ingo Østerskov fra HFI (Interesseorganisationen for Han-delsskolernes ledelser) kommenterede finanslovsforslaget således: “Problemet er jo ikke løst. Konsekvensen bliver, at det går ud over eleverne.” Utilfredsheden var så stor, at elever og lærere fra handelsskoler i Nordsjælland 9.10.2007 demonstre-rede imod forskelsbehandlingen.⁵⁷ I denne forbindelse karakteriserede en lærer undervisningssituationer med op til 32 elever således: “Vores lokaler er bygget til 24 folkeskoleelever, og vores elever fylder altså noget mere. Nogle gange har vi ikke en gang borde og stole nok til alle”.

Også i alment gymnasium er der stigende klassekvotienter med op til 36 elever i 1.g-klasser. Det skyldes dels en stram økonomi, dels at man specielt i udkants-gymnasierne for at tilfredsstille elevønsker om studieretning undertiden må op-rette endda meget store hold.

Øvrige ungdomsuddannelser samordnes

Aktiviteten på området har været stor i dette folketingsår med hele tre vigtige lovforslag om en forbedring af struktur og indhold på området. Med L 96 om *ændring af lov om erhvervsgrunduddannelse m.v. og lov om produktionsskoler*, får

⁵⁵ Undervisningsministeriets pressemeddelelse af 11. 5.2007.

⁵⁶ Politiken af 30.8.2007, forsidelederen, og af 29.8.2007, 1. sektion s. 7.

⁵⁷ Frederiksborg Amts Avis af 10.10.2007, forsiden af 2. sektion.

kommunerne pligt til at oprette egu'er, og produktionsskolerne får mulighed for at tilbyde kompetencegivende uddannelse.⁵⁸ Under førstebehandlingen understregede Troels Christensen (V), at lovforslaget indebærer, at kommunerne forpligtes til at sikre kombinationsforløb mellem erhvervsskolerne og produktionsskolerne, så der også på produktionsskolerne kan oprettes kompetencegivende uddannelser. Christine Antorini (S) kunne på sit partis vegne tilslutte sig forslaget, men bemærkede samtidig, at der måtte skabes rum for fravigelse af produktionsskolens tremåneders maxgrænse for påbegyndelse af kombinationsforløb eller tilknytning til erhvervsuddannelse, så "det er med udgangspunkt i den enkelte unge, at man laver et forløb. Det betyder også, at skal de 3 måneder fraviges, så skal der selvfølgelig fraviges". Margrethe Vestager (RV) tilsluttede sig dette synspunkt og glædede sig i øvrigt "på regeringens vegne over, at den er kommet med på målsætningen, eftersom det jo var et mål, som SR-regeringen satte allerede midt i 1990'erne". Pernille Vigsø Bagge (SF) kunne tilslutte sig kravet om, at den enkelte kommune forpligtes på at oprette egu, "for i 2004 havde kun 30 % af landets kommuner oprettet egu-aftaler".

Ved førstebehandlingen af L 173, der lovteknisk samler alle de erhvervsrettede ungdomsuddannelser under én lov, erhvervsuddannelsesloven, herunder også social- og sundhedsuddannelserne samt landbrugsuddannelserne, fokuserede debatten dels på forslagets reelle muligheder for at mindske frafaldet på ungdomsuddannelser, dels på at landbrugsuddannelserne i vidt omfang fortsat følger den hidtidige struktur.⁵⁹ Med hensyn til landbrugsuddannelserne anså Christine Antorini (S) det for en "skønhedsplet", at landbrugsuddannelserne ikke kunne "blive enige om en model, som det gælder for alle de andre erhvervsud-

⁵⁸ L 96 om ændring af lov om erhvervsgrunduddannelse m.v. og lov om produktionsskoler. (Modernisering af erhvervsgrunduddannelsen, målretning af produktionsskoler mod kompetencegivende uddannelse m.v.).

Lovforslaget vedtaget med 104 stemmer (V, S, DF, KF, RV og SF) mod 2 (EL).

Fremsættelse af lovforslag 30.11.2006.

1. behandling af lovforslag 12.1.2007.

2. behandling af lovforslag 15.5.2007.

3. behandling af lovforslag 22.5.2007.

Lov nr. 558 af 6.6.2007.

⁵⁹ L 173 om ændring af lov om erhvervsuddannelser og forskellige andre love og om ophævelse af lov om grundlæggende social- og sundhedsuddannelser og lov om landbrugsuddannelser. (Ungdomsuddannelse til alle).

Lovforslaget vedtaget med 105 stemmer (V, S, DF, KF, RV og SF) mod 2 (EL).

Fremsættelse af lovforslag 28.2.2007.

1. behandling af lovforslag 13.3.2007.

2. behandling af lovforslag 15.5.2007.

3. behandling af lovforslag 22.5.2007.

Lov nr. 561 af 6.6.2007.

dannelser". Tina Nedergaard (V) begrundede dette med landbrugets "særlige situation" med to uddannelsesudvalg for hhv. landbrugsskolernes uddannelser og for erhvervsskolernes landbrugsuddannelse, mens Carsten Hansen (S) funderede over, om det var "en tilstand, der skal fortsætte i al evighed med de her særlige, mange små landbrugsskoler med to uddannelser, der kører i to forskellige forløb med et ens resultat, men to forskellige tilgange".

Margrethe Vestager (RV) ønskede en drøftelse af adgangskravene, idet man med lovforslaget flyttede "problemet hen til uddannelsesindgangen i stedet for at flytte det ind i uddannelsen." Tina Nedergaard (V) kommenterede med, at "netop det, at man laver adgangen for en sortering forud for grundforløbet, ikke er en blomst, der har groet i Venstres have. Men eftersom parterne, arbejdsgivere og lønmodtagere, har ment, at det var en farbar vej, har jeg og Venstre valgt at lytte, i og med at de besidder viden om det, og i og med - hvilket er væsentligt - at for så vidt vi ikke får nået 95-procents-målsætningen, er det langt værre for arbejdsmarkedets parter, end det er for nogen andre". Margrethe Vestager (RV) mente dog, at arbejdsmarkedets parter kunne have "lidt blandede interesser med hensyn til, hvor mange der skal uddannes i forhold til, hvor mange man har brug for", og at man derfor kunne frygte "ret stramme optagelseskriterier i forhold til gærdehøjder, kvalifikationskrav, motivation og alt muligt mellem himmel og jord", så "vi får en helt ny restgruppeproblematik, nemlig at unge, som måske er sådan o.k. kvalificeret, hele tiden bliver skubbet væk fra uddannelser, som de godt ville have kunnet gennemføre med et langsigtet vellykket resultat i forhold til arbejdsmarkedets behov, men som så at sige må nøjes med nogle af de uddannelser, hvor der er mindre gærdehøjder."

Endelig glædede Carsten Hansen (S) sig over, "at vi fik SOSU-uddannelserne med. Det har i øvrigt være aftalt med ministeren for længe siden, så at det også skulle lykkes nu, er vi jo alle sammen glade for, tror jeg - også fordi det giver et bredere rekrutteringsgrundlag". Han præciserede samtidig sit partis andel i forhandlingsresultatet således: "... at det vel ikke er en hemmelighed, at det her var det allerallersidste, der faldt på plads i de meget vanskelige velfærdsforhandlinger, der var. Det var nemlig sådan, at vi var gået hjem klokken 2.30 om natten og havde sagt, at vores betingelse for overhovedet at kunne gå med i det samlede velfærdsforlig var, at der kom et løft på det her område. Og vores uomgængelige krav var for det første, at der skulle være en færdiggørelsesgaranti. Det andet var, at vi skulle have 300 mio. kr. som minimum til at løfte kvaliteten for. Det fik vi."

Med L 196 om *ungdomsuddannelse for unge med særlige behov* har unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov fået et retskrav på en treårig

ungdomsuddannelse, der er tilpasset deres særlige forudsætninger og behov.⁶⁰ Gruppen omfatter bl.a. unge med svære bevægelseshandicap, multihandicappede unge, unge med autisme, ADHD eller andre psykiske lidelser samt unge med erhvervet hjerneskade. Adgangen til ungdomsuddannelsen sker gennem Ungdommens Uddannelsesvejledning, der bl.a. skal foretage en vurdering af, om den unge har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse. Det er kommunalbestyrelsen, i praksis den kommunale forvaltning, der på grundlag af en indstilling fra Ungdommens Uddannelsesvejledning træffer beslutning om den unges optagelse på ungdomsuddannelsen. Der var bred tilslutning til lovforslaget, som da også blev enstemmigt vedtaget.

Det er dog karakteristisk, at året også bragte en arbejdsmarkedskonflikt om vilkårene for de ansatte lærere ved SOSU-skoler og VUC-centre, som med kommunalreformen blev overflyttet fra amterne til staten, idet Finansministeriet ikke ville overføre "den amtskommunale overenskomst, som de selv har indgået".⁶¹ Forhandlingerne brød sammen i december 2006, og der blev etableret blokade fra 16.1.2007 for nyansættelser. Processen eskalerede på trods af udskydelser på grund af Personalestyrelsens indsigelse mod blokadevarslerne, men man fik ikke ret, og efter to ugers strejke vedtog parterne foråret 2007 at forlænge den hidtidige læreraftale frem til overenskomstfornyelsen i 2008.⁶²

⁶⁰ L. 196 om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov.

Lovforslaget enstemmigt vedtaget med 106 stemmer.

Fremsættelse af lovforslag 28.3.2007.

1. behandling af lovforslag 20.4.2007.

2. behandling af lovforslag 15.5.2007.

3. behandling af lovforslag 1.6.2007.

Lov nr. 564 af 6.6.2007.

⁶¹ LVU-fagbladet nr. 5 af 14.5.2007.

⁶² Folkeskolen nr. 13 af 3.5.2007.

Realkompetencevurderinger i voksenuddannelserne

På dette område har regeringens bestræbelser fundet udtryk i to lovforslag om hhv. realkompetencevurdering og om adgang til FVU for personer under 18 år.⁶³ L 94 giver den enkelte borger adgang til en såkaldt realkompetencevurdering, dvs. en kompetencevurdering og anerkendelse af sine samlede kvalifikationer i forhold til en uddannelse eller et fagligt niveau i en uddannelse, uanset hvor og hvordan disse forudsætninger er erhvervet. Carsten Hansen (S) udtalte under lovforslagets førstebehandling, at "det, at man nu kan få et stykke papir på sine kompetencer, at der er en gratis rettighed for faglærte og ufaglærte til komme videre i uddannelsessystemet... er et klart og godt grundlag for, at vi kan sikre og højne vores uddannelsesniveau i Danmark", mens Margrethe Vestager (RV) karakteriserede forslaget som "en gang pudsning af radikalt arvesølv".

L 95 åbner for, at også deltagere under 18 år kan optages på FVU. Forslaget, der bl.a. er begrundet i kommunalreformens overflytning af ordblindeundervisning for voksne fra amter til kommuner, blev mødt med bred sympati. Således fremhævede Pernille Rosenkrantz-Theil (EL) det som "positivt, at der sker en udvidelse af timetallet pr. trin til 80 timer, at den opsøgende indsats styrkes, og at der gennemføres forsøg med undervisning i it og engelsk på FVU-niveau". Carsten Hansen (S) glædede sig over, at forslaget indeholdt konsulentordninger og nævnte, at hans parti også havde bidraget til lovforslagets indhold, idet "det var vel i virkeligheden sådan, at vi undervejs i velfærdsforhandlingerne stillede et krav - som jeg anerkender, at vi fik igennem sammen med regeringen - om, at vi ville have en fordobling af antallet og have mulighed for at få dette løft, så hovedtendensen er i virkeligheden, at vi nu løfter i fællesskab".

⁶³ L 94 om ændring af forskellige love på Undervisningsministeriets område. (Udbygning af anerkendelse af realkompetence på voksen- og efteruddannelsesområdet m.v.). Lovforslaget vedtaget med 104 stemmer (V, S, DF, KE, RV og SF); 2 (EL) stemte hverken for eller imod.

Fremsættelse af lovforslag 30.11.2006.

1. behandling af lovforslag 12.1.2007.

2. behandling af lovforslag 15.5.2007.

3. behandling af lovforslag 22.5.2007.

Lov nr. 556 af 6.6.2007.

L 95 om ændring af lov om forberedende voksenundervisning og ordblindeundervisning for voksne. (Styrket læse-, skrive- og regneindsats).

Lovforslaget enstemmigt vedtaget med 106 stemmer.

Fremsættelse af lovforslag 30.11.2006.

1. behandling af lovforslag 12.1.2007.

2. behandling af lovforslag 15.5.2007.

3. behandling af lovforslag 22.5.2007.

Lov nr. 557 af 6.6.2007.

Endelig blev der i sommeren 2007 opnået enighed mellem regeringen og S, RV og DF om en udbygning af vejlednings- og rådgivningsindsatsen på voksen- og efteruddannelsesområdet med i alt 125 mio. til voksenvejledning over de næste tre år.⁶⁴ Ifølge aftalen skal der anvendes

- 100 mio. til at styrke den opsøgende vejledning og rådgivning på arbejdspladserne i form af 20 landsdækkende voksenvejledningsnetværk, som skal rådgive virksomheder og især kortuddannede samt uddanne vejledere i virksomhederne, såkaldte uddannelsesambassadører.
 - 13 mio. til etablering af et Nationalt Center for Kompetenceudvikling.
 - 12 mio. til at udvikle en internetbaseret vejledningsportal over alle offentlige voksen- og efteruddannelser og give brugerne mulighed for at afprøve forskellige karriereplanlægningsværktøjer og dokumentationsredskaber for realkompetencevurdering.
- Og der etableres et nationalt voksenvejledningsråd med repræsentation af Arbejdsmarkedets parter.

Initiativerne på området må bl.a. ses i lyset af den aktuelle arbejdsmarkedssituation, hvor det lave antal ledige kræver nye initiativer til at bringe reservekræfterne i arbejde.

Reform på vej i de teknisk-merkantile videregående uddannelser

Denne del af uddannelserne har ligeledes haft stor bevågenhed. Medio december 2006 offentliggjordes otte arbejdsgruppers anbefalinger til fremtidens videregående uddannelser.⁶⁵ De pegede bl.a. på, at der bør etableres en række nye videregående uddannelser med obligatoriske kernemoduler og valgfrie moduler, målrettet mod den enkelte studerendes valg af jobprofil. Man foreslog at oprette en række nye uddannelser inden for oplevelsesøkonomi, oplevelsesdesign og oplevelsesentreprenørskab og at opdatere uddannelserne inden for medier og kommunikation, teknik og sundhed. Der er afsat 14 mio. til afprøvning og færdigudvikling af de foreslåede tiltag.

Medio juni 2007 blev der opnået enighed mellem regeringen og Dansk Folkeparti, Socialdemokraterne og Det Radikale Venstre om en aftale om "etablering af erhvervsakademier og vækstlag i forhold til de tekniske og merkantile professionsbacheloruddannelser".⁶⁶ Der planlægges 10 erhvervsakademier, som i partnerskaber med professionshøjskoler skal sikre sammenhæng mellem de korte videregående uddannelser (KVU) og videregående voksenuddannelser (VVU) og

⁶⁴ Undervisningsministeriets pressemeddelelse af 18.6.2007.

⁶⁵ Undervisningsministeriets pressemeddelelse af 13.12.2006.

⁶⁶ Undervisningsministeriets pressemeddelelse af 12.6.2007.

de tekniske og merkantile professionsbacheloruddannelser. Forslaget forventes udmøntet i lovgivning i den kommende folketingsamling.

Ulønnet praktik i pædagoguddannelserne

Så ser det ud til, at der med trepartsaftalen mellem regeringen, KL, Danske regioner og FTF endelig kan vinkes farvel til den lønnede praktik.⁶⁷ Spørgsmålet har været i spil, snart sagt hver eneste gang, der har været diskussion om kvaliteten af pædagoguddannelsen.⁶⁸ Det hedder i trepartsaftalens punkt 10: "Regeringen vil søge tilslutning til, at de lønnede praktikperioder i pædagoguddannelsen fra og med 1. august 2009 overgår til at være SU-finansieret." Den nye ordning skal omfatte studerende, der optages fra 1.8.2009. Praktikken skal fortsat være organiseret, så den studerende varetager arbejdsfunktioner, der har relation til de fastlagte uddannelsesmål. Der er afsat i alt 200 mio. kr. i 2008-2011 til etablering af lønnede stillinger. Finansiering i årene herefter fastlægges i henhold til DUT-princippet. De nærmere kriterier for omlægningen af praktikken i pædagoguddannelsen forventes fastlagt inden udgangen af 2007.

Ændringen, der omfatter studerende optaget efter 1. august 2009, er så vigtigt for pædagogerne, at det punkt alene overbeviste BUPL's hovedbestyrelse om, at FTF burde sige ja til aftalen, udtalte BUPL-formand Henning Pedersen og fortsatte: "De studerende er i dag en arbejdskraft i daginstitutionerne. Nu får de lov til at være studerende, og det betyder, at institutionen kan ansætte fast personale i stedet for at skulle have studerende hvert halve år. Det er en så konkret forbedring for vores medlemmer, at hovedbestyrelsen synes, at det i sig selv er nok til at anbefale aftalen". Ordningen, der har eksisteret siden 1992, har været skarpt kritiseret ikke mindst af de studerende, men også af bl.a. Danmarks Evalueringsinstitut. Ud over at de studerende bruges som billig arbejdskraft, har ordningen også betydet, at eneforsørgere har mistet indtægtsgrundlag på op mod fire tusind kroner om måneden i praktikperioden, hvilket har betydet, at nogle af dem har måttet droppe uddannelsen.

Mens blandt andre sygeplejersker og pædagoger sagde ja tak til finansminister Thor Petersen (V) sidste bud på trepartsaftalen, så takkede lærerne og politibetjentene nej, også selv om DLF er enig i, at pædagogpraktikken bør være på SU-vilkår, da det vil give mulighed for praktik i børnehaveklassen, hvad der ikke hidtil har været muligt.

Faldende søgning og stigende frafald i læreruddannelsen

I trepartsaftalens punkt 8 hedder det, at "regeringen, KL, Danske Regioner og FTF er enige om at styrke lærernes grunduddannelse. Der afsættes en pulje på i

⁶⁷ Aftale af 1.7.2007.

⁶⁸ Se bl.a. *Uddannelseshistorie 2006* s. 117-119.

alt 100 mio. kr. i 2008-2011. Midlerne tildeles institutionerne til styrkelse af rekruttering og vejledning, imødegåelse af frafald og indslusning af nyuddannede lærere i grundskolen”.⁶⁹ Dette var imidlertid som ovenfor omtalt ikke nok til, at lærerne ønskede at gå med i forliget.

Medarbejdersituationen i folkeskolen har i årets løb givet anledning til en hed debat, idet næsten halvdelen af alle lærere forventes at gå på pension i løbet af de næste 10-15 år, samtidig med at antallet af unge, der gennemfører læreruddannelsen, er historisk lavt, bl.a. med et fald på 20-25 % til kvote 2 til lærerseminariene. Der blev ganske vist i 2007 optaget 3800 studerende på lærerseminariene, dvs. 1300 flere end i 1993. Men samtidig er ansøgertallet faldet fra 6562 i 2006 til 5931.⁷⁰ Formanden for Lærerstuderendes Landskreds Kresten Bang Heinfelt understregede ved tallenes offentliggørelse, at det “er katastrofalt, at så få ønsker at blive lærer”, og han tilføjede: “Jeg kan godt frygte, at niveauet falder, fordi seminariene er tvunget til at optage lærere, som ikke er så kvalificerede”. Formanden for Lærerseminariernes Rektorforsamling Niels-Georg Lundberg sagde i samme forbindelse, at der “er alt for mange lærere, som fremstår udskældte i pressen, og der er i øjeblikket ikke meget prestige over at stå og undervise. Det skal ændres.” Hertil kommer, at enkelte kommuner har op til 22 % uuddannede lærere.

I et forsøg på at øge søgningen til lærerstudiet iværksatte undervisningsministeren juni 2007 en treårig rollemodelkampagne og annoncekampagnen “Brain coach”.⁷¹ Kampagnen har ikke i første omgang givet nævneværdige resultater, idet søgningen til læreruddannelsen sommeren 2007 faldt med 17 % og til pædagoguddannelsen med 15 % i forhold til året før.⁷² På dagen for offentliggørelsen sagde Anders Bondo Christensen, formand for Danmarks Lærerforening, at “det er femte år i træk, optaget på seminariene falder. Fortsætter udviklingen, vil vi i 2015 ikke kunne besætte 13 % af stillingerne med uddannet personale”. Marianne Jelved, uddannelsesordfører for RV, mente, at tilbagegangen skyldes “regeringens tendens til at styre lærernes dagligdag helt ned i detaljerne”. Det er alene nogle få lærer- og pædagogseminarier i København og Århus samt et enkelt pædagogseminarium i Ålborg, som har alle pladser besat i studieåret 2007-2008. Dagbladet Politiken skrev i sin kommentar hertil bl.a.: “Kolde kontanter er lig prestige. Og det er det, der skal til, hvis den falmede lærergerning og pædagogerne igen skal blive et hit blandt de studerende. Det mener både økonomer, sociologer, pædagoger, lærere og politikere”. Der var også tilslutning til dette synspunkt fra Rasmus Prehn, forskningsordfører for S, der betegnede lærerne som “efterhånden en lavindkomstgruppe”.

⁶⁹ Aftale mellem regeringen, KL, Danske Regioner og FTF af 1.7.2007.

⁷⁰ Folkeskolen nr. 20 af 20.7.2007.

⁷¹ Pressemeddelelse af 12. 6..2007.

⁷² Politiken af 28.7.2007, 1. sektion s. 1 og 4-6.

Ikke alene er antallet af studerende på landets lærerseminarier faldet – men også “kvaliteten” af de lærerstuderende bekymrer nu fagfolk og organisationer.⁷³ Adgangskaraktergrænsen for de nye studerende lå sommeren 2007 mellem 5,9 og 4,7 efter den nye syvtrins skala. Omregnet til 13-skalaen svarer det til karakterer på mellem 7,4 og 8. Professor Jens Rasmussen, DPU, udtalte, at “det er et dybt alvorligt problem for samfundet, at læreruddannelsen ikke i højere grad kan tiltrække flere og også gerne bedre studerende”. Og bl.a. Danmarks Lærerforening mente, at ansøgere til en del seminarier kunne optages på grundlag af en bestået HF- eller studentereksamen. Foreningens formand Anders Bondo pegede i denne forbindelse på sammenhængen mellem, at ca. en tredjedel af de studerende falder fra undervejs i uddannelsen og deres lave indgangskarakterer.

Det høje frafald har med taxameterordningen tæret hårdt på økonomien på de danske læreruddannelsesinstitutioner, hvor især studerende med lave gymnasiale karakterer dropper ud.⁷⁴ Dette svarer nøje til, at der er sket et fald i de optagne adgangskarakterer. Andelen af studerende, som fuldfører læreruddannelsen, er således faldet med 20 % i perioden 1990-2004 fra 83 % i 1990 til 63 % i 2004. Det betyder, at lærerseminarierne lige som en række andre uddannelsesinstitutioner er nødt til at spare på undervisningen og indføre såkaldt lærerløse timer. Det har som konsekvens tillige større hold, beskæring af undervisningstimal og lærerfyringer.⁷⁵ Alt sammen tiltag, som ikke lige medvirker til at begrænse frafaldet.

Også lærernes lønniveau er indgået i debatten. Således analyserede Nils Groes, professor i uddannelsesøkonomi ved DPU og tidligere direktør for Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut (AKF), i kronikken “Lærernes deroute”, hvad han kaldte “miseren”.⁷⁶ Han pegede her på, at et relativt lavt lønniveau er generelt i offentlige erhverv, og fortsatte: “Lærernes indkomster passer nok ind i dette mønster, men lønudviklingen har været langt mere bedrøvelig end for andre grupper af offentligt ansatte. Stigningen i deres reale livsindkomst blev på under 40 % i 38 år og dermed lavere end for nogen anden gruppe på arbejdsmarkedet, som vi har tal for. Sygeplejerskerne har haft langt større vækst (over 100 %), det samme har de meget omtalte hjemmehjælpere.” Og han konkluderede: “Hvis lærerne skal have en universitetsuddannelse (og det kan give god mening), så må det ske som en total reform. Og den må nødvendigvis også føre til en højere lærerløn. Så dyrt bliver det heller ikke – de skal bare på niveau med humanisterne.”

⁷³ Skoleledernyt nr. 12 af 30.8.2007.

⁷⁴ Statistikinformation, Nyhedsbrev nr.1 af 19.2.2007, fra UNI-C-Statistik & Analyse.

⁷⁵ Politiken af 12.9.2007, 1. sektion forsiden og s. 5.

⁷⁶ Politiken af 4.9.2007.

Sommerens turbulens om det svigtende ansøgertal til læreruddannelsen og afvandringen fra folkeskolelærerhvervet har ført til nye initiativer. Således meldte Aarhus Universitet (AU) ud, at man gerne vil etablere en universitetsbaseret folkeskolelæreruddannelse.⁷⁷ Dernæst fulgte SDU i Odense. Hos AUC og RUC er tankerne mere gået i retning af et snævert samarbejde med lærerseminariene, mens Københavns Universitet har blødt op på sin afvisende holdning til at bevæge sig ind på feltet. Ikke overraskende kommenterede seminarielærerfraktionen i Dansk Magisterforening forslaget fra AU med, at det var bedre med samarbejde end med konkurrence, mens Danmarks Lærerforening stillede sig mere positivt til ideen og anbefalede, at der gøres forsøg med en rent universitetsbaseret uddannelse.⁷⁸

Når Aarhus Universitet meldte ud på denne måde, skyldes det bl.a. læreanstaltens fusion med DPU, som er tiltænkt en central placering i udviklingen af den nye uddannelse.⁷⁹ Situationen blev af tre forskere ved DPU analyseret i artiklen "Svanesang. Seminariernes nye virkelighed".⁸⁰ De skrev her, at "der for alvor er sat et angreb ind på seminarietraditionen som magtfaktor i dansk uddannelsespolitik. Seminarierne, herunder lærerseminariene er i disse dage ved at blive afskaffet". Dette begrundede de bl.a. med, at lov om professionshøjskoler, jf. næste afsnit, er trådt i kraft pr. 15.6.2007, hvorved seminarierne er lagt ind under professionshøjskolerne med én overordnet bestyrelse, så seminarierne mister deres politiske niveau, og de fortsætter: "Det er i professionshøjskolerne interesse at slippe af med seminariernes magt, men ikke at universiteterne begynder at udbyde en læreruddannelse."

Lærerarbejdets manglende anerkendelse har i 2007 fået Danmarks Lærerforening til at gennemføre den såkaldte CASA-undersøgelse "Lærerlivet på godt og ondt", som viser, at lærerne på nogle vigtige områder af det psykiske arbejdsmiljø oplever deres arbejde som meningsfuldt, og de er tilfredse med de udfordringer, arbejdet indebærer.⁸¹ De fleste oplever at få støtte fra kollegaerne, og næsten alle arbejder i team, hvor 3 ud af 4 synes, at det fungerer godt. Teamsamarbejdet ser således ud til at have bidt sig fast i skolens måde at arbejde på. Samtidig har mere end halvdelen dog oplevet væsentlige forandringer på deres arbejdsplads af negativ karakter. De fleste lærere oplever således, at de har meget lille kontrol over deres arbejdssituation, og at de ikke bliver værdsat for deres arbejde i form af ros og anerkendelse.

⁷⁷ Frederiksborg Amts Avis af 9.8.2007, 1. sektion s. 5.

⁷⁸ Frederiksborg Amts Avis af 8.8.2007, 1. sektion s. 5.

⁷⁹ Morgenavisen Jyllands-Posten af 7.8.2007, som på forsiden bragte en artikel med overskriften: Aarhus Universitet vil komme den kriseramte uddannelse til folkeskolelærer til undsætning ved at opkvalificere uddannelsen til universitetsniveau.

⁸⁰ Analyse af Claus Holm, Jens Rasmussen og Søren Kruse i Politiken af 14.8.2007, 2. sektion s. 8.

⁸¹ CASA-undersøgelsen er gennemført for Danmarks Lærerforening maj 2007 og findes på www.dlf.org.

Anders Bondo, formand for Danmarks Lærerforening, sagde det på denne måde på Danmarks Lærerforenings kongres oktober 2007: "Større respekt for ledernes og lærerne indsats vil være nyttig. Et større fokus på mulighederne for at lave god undervisning sammen med en respekt for, at det er læreren, der som udgangspunkt har det professionelle ansvar for at løse undervisningsopgaven, vil gøre underværker. Ja, realiserer vi det, tror jeg, at vi såmænd kan spare penge på hvervekampagner."

Der arbejdes således p.t. fra flere sider på, hvordan lærerjobbet kan gøres mere attraktivt. Som fagbladet Folkeskolen konkluderede: "Der *skal* ske noget radikalt nu, for i regeringens levetid er ansøgerantallet til læreruddannelserne kun gået den vej, som kohaler vokser".⁸²

Fra CVU'er til professionshøjskoler

Regeringens centraliseringsbestrebelse har fundet endnu et udtryk i L 188.⁸³ Lovforslaget, der er en udmøntning af aftale af 1.3.2007 om professionshøjskoler for videregående uddannelser indgået mellem regeringen DF, S og RV, indeholdt forslag til at oprette syv professionshøjskoler for videregående uddannelser, som skal udbyde og udvikle praksisnære videregående uddannelser og efter- og videreuddannelse og fungere som regionale vidensinstitutioner i et tæt samspil med regionale interessenter. Undervejs er de syv professionshøjskoler så midlertidigt blevet til otte, der samler mere end et halvt hundrede seminarier, pædagogseminarier, sygeplejeskoler mv.; det midlertidige beror på, at der i Syddanmark først oprettes to professionshøjskoler, som i 2012 lægges sammen til én.⁸⁴ Det er planlagt, at professionshøjskolerne skal fungere med uddannelsestilbud mv. fra 1.1.2008.⁸⁵ Det er stadig uafklaret, om og i hvilket omfang erhvervsakademierne skal fusioneres med professionshøjskolerne.

⁸² Folkeskolen nr. 21 af 17.8.2007.

⁸³ L 188 om *professionshøjskoler for videregående uddannelser*. Lovforslaget vedtaget med 97 stemmer (V, S, DF, KF, RV og Leif Mikkelsen (UFG)) mod 10 (SF og EL).

Fremsættelse af lovforslag 14.3.2007.

1. behandling af lovforslag 30.3.2007.

2. behandling af lovforslag 29.5.2007.

3. behandling af lovforslag 1.6.2007.

Lov nr. 522 af 6.6.2007.

⁸⁴ Magisterbladet nr. 5 af 16.3.2007.

⁸⁵ Fra Nyheder fra uvm.dk nr. 24 af 24.8.2007.

Det fremgår af lovforslagets bemærkninger, at hensigten er at etablere undervisningsinstitutioner, der er store nok til at skabe faglige og studiemæssige miljøer, udvikle nye uddannelser og være attraktive samarbejdspartnere for andre uddannelsesinstitutioner nationalt og internationalt. Der skal ikke forskes på professionshøjskolerne, men undervisningen skal være baseret på den seneste udvikling inden for såvel praksis som teori. At professionshøjskolerne etablerer samarbejde til både universiteter og arbejdspladser, vil blive indskrevet i institutionernes udviklingskontrakter. Der skal samarbejdes med universiteter om nyttiggørelse af resultaterne af den seneste forskning. Samarbejdet går begge veje. Det er målet, at professionshøjskolerne med deres dobbelte forankring i både en praktisk og en teoretisk verden kan spille en afgørende rolle i tilvejebringelsen af sådant erfaringsmateriale.

Under førstebehandlingen af lovforslaget nævnte Hanne Severinsen (V) bl.a., at der nu forelå en aftale om hovedstrukturen, der i det store og hele følger regionsstrukturen, og hun tilføjede: "Opgaven bliver at få gang i nye vækstlag for nye MVU-uddannelser. Det vil samtidig styrke tilgangen til KVU-uddannelserne, hvis der kommer nye overbygningsmuligheder. På ingeniørområdet vil vi få brug for at øge søgningen til den eksisterende diplomuddannelse, hvor der også er et stort udviklingspotentiale". Margrethe Vestager (RV) henlede opmærksomheden på betydningen af interimbestyrelsernes arbejde med "under et meget stærkt tidspres at fastlægge organiseringen og dermed også, hvilke muligheder der er for faglig demokratisk indflydelse på, hvordan professionshøjskolen kommer til at fungere i dens forgrenede organisation, ligesom man kommer til at bestemme, hvordan den kommende bestyrelse skal sammensættes". Pernille Vigsø Bagge (SF) begrundede sit partis manglende tilslutning til lovforslaget med, at det videreførte "en svaghed fra CVU-lovgivningen, hvor det netop var meget uklart, hvad der skulle lægges i begrebet forskningstilknytning", og hun kunne ikke tilslutte sig forslaget, "når udviklingen af nye uddannelsestilbud skal finansieres inden for højskolernes egne budgetter". Margrethe Vestager (RV) så det som en fordel, at "en del af den nuværende konkurrence mellem fx lærerseminarier ophæves, fordi man bliver en del af en fælles økonomi, en fælles ledelse og en fælles identitet som professionshøjskole". De otte professionshøjskoler er herefter:

1. Professionshøjskolen i Region Nordjylland, hvori indgår CVU Nordjylland og Sundheds CVU Nordjylland.
2. Professionshøjskolen i Region Midtjylland, hvori indgår Jysk Center for Videregående Uddannelse, CVU Midt-Vest, CVU Vitus Bering Danmark, CVU Vita og CVU Alpha.
3. Professionshøjskolen i Region Syddanmark-Fyn, Fredericia og Vejle, hvori indgår CVU Lillebælt og Den Sociale Højskole i Odense.
4. Professionshøjskolen i Region Syddanmark-Sydvestjylland, hvori indgår CVU Vest.

5. Professionshøjskolen i Region Syddanmark–Sydøstjylland, hvori indgår CVU Sønderjylland.
6. Professionshøjskolen i Region Sjælland, hvori indgår CVU Syd og CVU Sjælland.
7. Den pædagogiske professionshøjskole i Region Hovedstaden, hvori indgår CVU København og Nordsjælland, CVU Storkøbenhavn og Frøbelseminariet.
8. Den flerfaglige professionshøjskole i Region Hovedstaden, hvori indgår CVU Øresund, Frederiksberg Seminarium, Danmarks Forvaltningshøjskole, Suhrs Seminarium, Den Sociale Højskole i København og DEL.

Og så blev videncentermidlerne for 2006 til CVU'er og erhvervsakademier fordelt. De er gået til:

- Nationalt Videncenter for Læsning – CVU Storkøbenhavn, Jysk CVU, CVU Sjælland, CVU København og Nordsjælland samt CVU Midt-Vest og i tæt samarbejde med Københavns Universitet, Danmarks Pædagogiske Universitet, Syddansk Universitet, Oslo Universitet, Uppsala Universitet og Åbo Akademi.
- Videncenter for Industrielt Byggeri (VIB) – Nordjyllands Erhvervsakademi og Odense Tekniske Skole
- Videncenter for e-læring (eVidenCenter) – Erhvervsakademi Århus. Medansøgere til projektet er Jysk Center for Videregående Uddannelse, CVU Vita, Hillerød Handelsskole – Lyngby Uddannelsescenter og CVU Storkøbenhavn.
- Sundhedsteknologier i hjemmet (SIH) – Ingeniørhøjskolen i Århus, CVU
- Trådløse teknologier og økonomi – Ingeniørhøjskolen i København, CVU
- Videncenter for bedre undervisning af tosprogede elever i uddannelses-systemet – CVU København og Nordsjælland og CPH West, Videncenter for Uddannelses- og Erhvervsvejledning – CVU Midt-Vest m.fl.
- Videncenter for Fødevarer og Sundhed – Erhvervsakademi Roskilde m.fl.

Der var i år 34 ansøgninger fra uddannelsesinstitutioner, som ønskede at få del i puljen. Mere end halvdelen af disse ansøgninger blev vurderet til at have den fornødne kvalitet, så der måtte vælges. Det skete bl.a. ud fra Globaliseringsrådets strategi om bedre konkurrenceevne.

Fusioner og stramninger i universitetssektoren

To af årets tiltag på universitetsområdet skal omtales nærmere her. Det gælder foruden L 179 om styrket vejledning og afleveringsfrist for specialer også L 140, som omhandler løsning af ministerielle opgaver samt indførelse af ankenævn for meritafgørelser og regler for etablering af ph.d.-skoler mv.⁸⁶

L 140 reformerer universitetsstrukturen i Danmark, så 25 forskningsinstitutioner og 12 universiteter og sektorforskningsinstitutioner reduceres til i alt 11 institutioner. 97 % af aktiviteterne i denne sektor samles på otte universiteter. I forbindelse med sektorinstitutioners sammenlægning med universiteter, tildeles de udvidede universiteter myndighedsbetjening for en minister, hvad der tidligere har været udført af sektorinstitutioner. Endelig fastlægges en række styrelsesregler, og der indføres bl.a. aftagerpaneler, der skal sikre kontakt mellem aftagere og institution.

Under førstebehandlingen af lovforslaget fremhævede Torsten Schack Pedersen (V), at "aftagerpanelerne får til opgave at rådgive universiteter om uddannelsernes kvalitet og relevans". Charlotte Fischer (RV) mente, at forskningsfrihed er "vigtigt, fordi det sikrer den bedste kvalitet i forskningen", men at der er forskel på formel og reel forskningsfrihed, idet lovforslagets bemærkninger bl.a. nævner, at "42 % af DTU's omsætning bliver afhængig af myndighedsopgaver, og at det er 12 % for Århus Universitets vedkommende, så kan man jo spørge sig selv: Hvad betyder sådan et økonomisk afhængighedsforhold for forskningsfriheden?" Og hun fortsatte: "Hvis man nu lidt er djævelens advokat og siger: Når nu ens omsætning i meget høj grad er afhængig af, at man bevarer myndighedsopgaverne i sit hus, så kunne det også være, at man pleasede sin opdragsgiver sådan lidt hist og her i hjørnerne, måske også indimellem på bekostning af forskningskvaliteten." Søren Krarup (DF) efterlyste svar på spørgsmålet om "når det hedder, at universitetet efter aftale med en minister får mulighed for at udføre opgaver for denne, implicerer det så, at forskeren, der udfører opgaven, dermed er forpligtet af det resultat, ministeren ønsker? Eller betyder det ikke blot, at ministeren måske ønsker at få også en ubehagelig sandhed at vide? Kort sagt: Er forskningsfriheden ikke lige uantastet, om man bliver bestilt til noget eller ej?" Torsten Schack Pedersen (V) svarede hertil, at "der selvfølgelig er et helt klart ønske fra den pågældende minister om at få leveret det rigtige resultat, også selv

⁸⁶ L 140 om ændring af universitetsloven. (Varetagelse af opgaver for en minister, ankenævn for meritafgørelser, ph.d.-skoler m.v.).

Lovforslaget vedtaget med 106 stemmer (V, S, DF, KF, SF) mod 7 (RV og EL).

Fremsættelse af lovforslag 31.1.2007.

1. behandling af lovforslag 9.2.2007.

2. behandling af lovforslag 3.5.2007.

3. behandling af lovforslag 8.5.2007.

Lov nr. 567 af 6.6.2007.

om det måtte være ubehageligt, og det er selvfølgelig det, forskningsfriheden skal sikre." Søren Krarup (DF) gik i brechen for, at de planlagte aftageråd ikke måtte få "til følge, at universitetsforskningen bliver aftagerstyret, men forbliver fri og uafhængig af det erhvervsliv, der har en særlig aftagerinteresse i universiteternes kandidatproduktion". Charlotte Fischer (RV) mente, at "aftagerpanelerne er et rigtig godt eksempel på, hvordan man ikke skal styre...det hører ingen steder hjemme at begynde at lovgive om aftagerpaneler". Hertil svarede Helge Sander: "Men aftagerpanelerne skulle jo meget gerne være med til at give et endnu bedre grundlag for, at universiteterne kan fungere, og at bestyrelserne kan træffe de rigtige strategiske beslutninger". Morten Homann (SF) tilføjede, at "sandheden er jo, at uanset at der kommer nogle fine paroler om forskningsfrihed i bemærkningerne til det her lovforslag, er det jo sådan, at for det første får universiteterne nogle flere båndlagte opgaver, i og med at man skal til at betjene regeringen, og for det andet bliver det muligt konkret at pålægge den enkelte forsker flere opgaver, i og med at dekanen får beføjelser. Så det spillerum, den enkelte forsker har til at forfølge sin forskningsfrihed ud fra faglige kriterier, er blevet mindre, og de instruktionsbeføjelser, som vedkommendes overordnede har, er blevet større. Så jeg tror ikke, det kræver meget fantasi at sige, at det her alt andet lige vil indskrænke forskningsfriheden."

Det andet af de vigtige forslag på området var L 179 om styrket vejledning af studerende og afleveringsfrist for specialer. Det angivelige formål er, at antallet af studerende, der gennemfører på normeret tid, kan øges, og frafaldet mindskes. Forslaget indebærer, at der skal tages særskilte initiativer fra universitetets side ved forsinkelser i studieforløbet af længere varighed, bl.a. i form af vejledning til forsinkede studerende, så det sikres, at specialerne skrives inden for studiernes tidsrammer. Ved førstebehandling ønskede Margrethe Vestager (RV) en samlet analyse og aftale om hele området, "så der bliver en langt større frihed for universitetsbestyrelserne til at tilrettelægge undervisningen og opfølgningen på undervisningen på en for dem (red.: de studerende) hensigtsmæssig måde". Per Clausen (EL) undrede sig over, hvordan det hjælper de studerende, at man indfører "en bestemmelse, der gør, at hvis man ikke bliver færdig med sit speciale i løbet af et halvt år, så er man automatisk dumpet. Derefter skal man skrive et nyt speciale, godt nok inden for sådan samme område. Det har man så 3 måneder til. Hvis man ikke når det, så er man dumpet igen, og så skal man lave et tredje speciale. Hvis man ikke kan nå at lave det på 3 måneder, så er dumpet, og så er man ude." Margrethe Vestager (RV) nævnte, at der var flere ting i lovforslaget, som hendes parti kunne gå ind for, bl.a. "en styrket studievejledning af de studerende, opfølgning i forhold til studerende, der sakker bagud i forhold til normeringen, fastere rammer for specialeskrivning og bedre muligheder for de studerende til at gå en prøve om." Og hun var også enig i, at "det er rigtigt at gøre noget ved det, som populært eller upopulært kaldes for »specialesumpen«. Med lovforslaget lægges det i fastere rammer, det bliver forhåbentlig drænet, om man så må

sige. Håbet er, at det fremover vil forhindre de studerende i at sidde fast uden at kunne komme fri og få specialet afsluttet."

Begge lovforslag har mødt strid modvind i universitetskredse. Således kaldte Tim Knudsen, professor i statskundskab ved Københavns Universitet, det for "et skred fra langsigtet grundforskning mod kortsigtet anvendelsesorientering".⁸⁷ Nationalbankdirektør Bodil Nyboe Andersen, bestyrelsesformand for Københavns Universitet, sagde ved samme lejlighed, at bestyrelsen "finder, at det er en uheldig udvikling, som strider mod intentionerne, der lå til grund for universitetsloven". Og professor Hanne Foss Hansen mente, at "man vil gå længere, end man ellers ville have gjort, for at beholde de opgaver og de ressourcer, som følger med opgaverne. Universiteterne kan på den måde komme til at selvbegrænse deres egen forskningsfrihed i forhold til de forventninger, man har til ministerierne."

En konsekvens af lovændringen er, at hele specialeadministrationen på KU herefter er udlagt på institutterne.⁸⁸ Som en konsekvens heraf skal alle specialer afleveret efter 1.5.2007 afleveres på det institut, den pågældende er indskrevet ved, og der udarbejdes en kontrakt, som samtidig fungerer som eksamen tilmelding.⁸⁹

Optaget på universiteterne har i år været rekordstort, ikke mindst på de naturvidenskabelige uddannelser.⁹⁰ Samtidig kunne der på læge- og dyrlægestudiet konstateres et markant fald i antallet af svenske studerende.⁹¹ Videnskabsminister Helge Sander (V) gjorde situationen op således: "Sidste år var 314 af de nye lægestuderende fra Sverige og i år 172, mens der på dyrlægestudiet i samme periode er sket et fald fra 78 til 34, så andelen af svenske studerende nu er på samme niveau som for 4-5 år siden." Skiftet skyldes ændringer i omregningen af svenske eksamensresultater, idet den såkaldte Bonus A-ordning, der giver point for ekstra højniveaufag i gymnasiet, var særlig fordelagtig for svenske ansøgere.⁹² Helge Sander glædede sig samtidig over, "at det tilsyneladende er lykkedes at løse problemet... og at det er sket i en konstruktiv dialog med vore svenske naboer".

⁸⁷ L. 179 om ændring af universitetsloven. (Vejledning af studerende og afleveringsfrist for speciale). Lovforslaget vedtaget med 104 stemmer (V, S, DF, KF, RV og Leif Mikkelsen (UFG)) mod 10 (SF og EL).

Fremsættelse af lovforslag 14.3.2007.

1. behandling af lovforslag 30.3.2007.

2. behandling af lovforslag 24.5.2007.

3. behandling af lovforslag 30.5.2007.

Lov nr. 570 af 6.6.2007.

⁸⁸ Politiken af 26.2.2007, forsiden + 1. sektion s. 5.

⁸⁹ Humanist af marts 2003 s. 5.

⁹⁰ Politiken af 28.7.2007, 1. sektion s. 1 og 4-6.

⁹¹ Kommentar i Skive Folkeblad Weekend af 4.-5.8.2007 s. 2.

⁹² Se Uddannelseshistorie 2004 s. 87.

Af fusionsændringer i det forløbne år kan nævnes, at Aarhus Universitet og DPU er fusioneret pr. 1. juli 2007 med tilbagevirkende kraft pr 1. januar 2007, idet DPU er blevet et fakultet under AU under navnet Danmarks Pædagogiske Universitetsskole.⁹³ AU bliver dermed Danmarks største universitet inden for pædagogik, læring og kompetenceudvikling. DPU's hovedaktiviteter forbliver i København, mens en egentlig forsknings- og uddannelsesafdeling skal opbygges i Århus over de næste år.

Accelereret af dels den stærke kombination af AU/DPU, dels den manglende søgning til lærerseminarierne, stod AU frem med et tilbud om en femårig læreruddannelse på universitetsniveau. Forslaget mødte ikke velvilje fra undervisningsministerens side. Bertel Haarder anbefalede, at man i stedet interesserer sig mere for at etablere et samarbejde mellem DPU, læreruddannelsen og folkeskolen, og han tilføjede, at han er "åben over for næsten enhver form for samarbejde mellem universiteter og professionshøjskoler, hvori seminarierne indgår. De skal gøre det, de hver især er bedst til... Jeg tror ikke, at universiteterne er bedre til at undervise lærere i, hvordan de lærer små børn at læse, end seminarierne, som har en anden pædagogisk og didaktisk tilgang. Men jeg tror, at kombinationen af forskning og praksis kan give læreruddannelsen og folkeskolen et løft". Han gav endvidere eksempler på en række samarbejdsveje:

1. Fra læreruddannelse til universitet i form af kandidatoverbygninger til lærere, som gerne vil læse videre på universitetet.
2. Fra universitet til læreruddannelse i form af korte meritforløb for bachelorer, som gerne vil undervise i folkeskolen eller på professionshøjskolerne.
3. Gensidigt forpligtende aftaler mellem professionshøjskoler og universiteter om, hvordan forskning og praksis kan drage nytte af hinanden.
4. Samarbejde om nye uddannelser samt efteruddannelseskurser og -forløb.
5. Professionsmasteruddannelser.

7-trinsskalaen i brug

Både ny og gammel karakterskala er i gymnasiet brugt sommeren 2007, idet dette er det sidste år, hvor der også er givet karakterer efter den gamle 13-skala. Eksamensopgaverne fra 2. g og hf er bedømt efter den nye skala, mens opgaverne fra de kommende studenter i 3. g for sidste gang blev bedømt efter den gamle 13-skala. Tilbagemeldinger fra årets censormøder om anvendelsen af 12-skalaen tilkendegav en rolig start. Noget tilsvarende ser i skrivende stund ud til at præge folkeskolens brug af den nye skala.

⁹³ Nyhedsmail fra DPU af 28.2.2007. De øvrige fusioner er omtalt i Uddannelseshistorie 2006 s. 123.

Optagelserne til de videregående uddannelser sommeren 2007 blev præget af omregningsproblemer fra 13-skalaen til 12-skalaen. En af de konsekvenser, som der først blev sat fokus på, efter at selve optagelsesproceduren var gennemført, var, at Bonus A-ordningen ikke slog igennem med forventet styrke i relation til omregning til 12-skalaen.⁹⁴ Den nye karakterskalas regler ramte de studerende, som havde forbedret deres gennemsnit ved at tage et ekstra fag på højniveau. Efter 13-skalaen kunne man herved forbedre sit gennemsnit med 3 %, men efter 12-skalaen blev det ikke til mere end 1 %. De ca. 160 studerende, der på denne måde kom i klemme i "systemskiftet", blev dog alligevel optaget på studiet alligevel, idet Undervisningsministeriet fandt en løsning på omregningsproblemet.⁹⁵

Stadig ikke gruppeeksamen

B 108 om *frihed til forskellige eksamensformer, herunder gruppeprøver, i uddannelsessystemet samt udvikling af eksamensformer* blev fremsat af Christine Antorini (S), Frank Jensen (S), Rasmus Prehn (S), Margrethe Vestager (RV), Charlotte Fischer (RV), Marianne Jelved (RV), Pernille Vigso Bagge (SF) og Pernille Frahm (SF).⁹⁶ Beslutningsforslaget, der er en reaktion på afskaffelsen af gruppeprøver, opfordrede regeringen til at genindføre frihed til forskellige eksamensformer, herunder gruppeprøver, og til at iværksætte et udviklingsprogram med det formål at udvikle eksamens- og prøveformer, både eksisterende og nye, idet man ønsker at sikre elever og studerende de bedste muligheder for at vise deres kunnen via eksamener, prøver, opgaver m.v. og afspejle de tilegnede kompetencer.⁹⁷ Men forslaget blev forkastet, idet 47 (Birgitte Josefsen (V), S, RV, SF og EL) stemte for og 60 (V, DF, KF og UFG) imod.

Under debatten imødegik Bertel Haarder forslaget og nævnte, at "de fleste dele af dette beslutningsforslag har tidligere været til behandling i Folketinget, første gang den 8. februar sidste år. Det nye i forslaget er, at det nu også skal undersøges, hvordan it og informationssøgning kan indgå i prøverne og i bedømmelsen, og det foreslås også, at der sættes fokus på censorernes funktion, når det gælder kvalitetssikring. Regeringen lægger fortsat vægt på, at eksamination skal foregå

⁹⁴ Frederiksborg Amts Avis af 9.8.2007, 1. sektion s. 5.

⁹⁵ Fra Nyheder fra uvm.dk nr. 24 af 24.8.2007.

⁹⁶ B 108 Forslag til folketingsbeslutning om *frihed til forskellige eksamensformer, herunder gruppeprøver, i uddannelsessystemet samt udvikling af eksamensformer*. Af Christine Antorini (S), Frank Jensen (S), Rasmus Prehn (S), Margrethe Vestager (RV), Charlotte Fischer (RV), Marianne Jelved (RV), Pernille Vigso Bagge (SF), Pernille Frahm (SF).

Fremsættelse af beslutningsforslag 2.3.2007.

1. behandling af forslaget 30.3.2007.

2. behandling af forslaget 15.5.2007.

⁹⁷ Se *Uddannelseshistorie 2006* s. 128.

på den måde, at den enkelte svarer for sig selv... Det er derfor, vi siger: Man må gerne forberede sig i grupper, og man må også gå op i gruppeprojekter. Det eneste krav, vi stiller, er, at når man bliver spurgt, skal man altså svare for sig selv og stå på egne ben." Og han tilføjede: "Der kan i høj grad være brug for udvikling og forsøg. Dertil kommer, at jeg så sent som i sidste måned nedsatte en arbejdsgruppe med Christian Thune som formand. Gruppen skal komme med forslag til, hvordan vi kan udvikle bl.a. censorinstitutionen bedre, så vi får mere for de penge, vi bruger på eksamen, og det er jo ganske meget... Dertil kommer, som jeg sagde før, at jeg har et meget åbent sind med hensyn til nye prøveformer. Det er noget, vi arbejder med i Undervisningsministeriet, det kan jeg forsikre." Under debatten tilkendegav Martin Henriksen (DF) bl.a., at i hans parti "er vi jo ikke nidkære, for man kan da godt aflægge gruppeeksamen i korsang og hjemkundskab. Det kan man gøre frit."

Parallelt hermed har ca. 15 uddannelsessteder fordelt over hele landet søgt om dispensation fra reglen om individuel eksamen.⁹⁸ Der er imidlertid givet afslag til samtlige skoler, herunder en række folkeskoler, som har søgt om lov til at gennemføre 9. og 10. klasses afgangsprøve som gruppeprøver, jf. Bertel Haarders svar til uddannelsesordfører Martin Henriksen fra Dansk Folkeparti, med begrundelsen, at det er regeringens holdning, at eksamination og besvarelse skal foregå individuelt, så den enkelte elev altid får en individuel bedømmelse og en individuel karakter for præstationen ved prøven.

Heller ikke denne gang blev der altså åbnet en dør på klem for gruppeprøveformen.

Overflytning af kompetence til Skolestyrelsen fra Evalueringsinstituttet

Også Evalueringsinstituttet har med L 68 fået ændrede arbejdsvilkår i dette år, idet EVA fremtidig også skal kunne gennemføre evalueringer på dagtilbudsområdet, mens dets opgaver på folkeskoleområdet skal styres af Skolerådet.⁹⁹

Ved forslagetets førstebehandling var der delte meninger om overflytningen af folkeskolemidler fra EVA til Skolestyrelsen. Kim Mortensen (S) kunne ikke støtte forslaget, da det ikke er "forudsat i folkeskoleaftalen eller i de vedtagne love, at finansieringen af det nye råd skal ske ved at flytte penge fra EVA eller indskræn-

⁹⁸ Skoleledernyt 6/2007 af 29.3.2007.

⁹⁹ L 68 om ændring af lov om Danmarks Evalueringsinstitut. (Evalueringer på folkeskoleområdet og dagtilbudsområdet).

Lovforslaget vedtaget med 56 stemmer (V, DF og KF) mod 48 (S, RV, SF og EL).

Fremsættelse af lovforslag 8.11.2006.

1. behandling af lovforslag 17.11.2006.

Undervisningsministerens ændringsforslag 6.12.2006.

2. behandling af lovforslag 8.12.2006.

3. behandling af lovforslag 15.12.2006.

Lov nr. 1597 af 20.12.2006.

ke EVA's arbejdsopgaver og opgavevaretagelse." Han var til gengæld positiv "over for den del af lovforslaget, der udvider EVA's arbejdsområder. ... Men vi ser ingen grund til at indsnævre EVA's muligheder for at lave relevant evalueringsarbejde ved at fratage dem muligheden for selvstændigt at foretage evalueringer, der omhandler folkeskolen."

Margrethe Vestager (RV) understregede, at Det Radikale Venstre sætter stor pris på Evalueringsinstituttets virke, og hun havde derfor "meget vanskeligt ved at se det perspektivrige i lovforslaget. Sådan som vi læser lovforslaget, mister Evalueringsinstituttet uafhængighed i den her manøvre. Fx kan man ikke længere af egen drift lave evalueringer på folkeskoleområdet. Desuden skal Evalueringsinstituttet nu drøfte med tre ministerier, før man laver den arbejdsplan, som man vil følge, ikke kun i forhold til en efterfølgende formel godkendelse. ... Det, at der overføres penge og medarbejdere til en af Undervisningsministeriets styrelser, synes vi er en svækkelse, fordi det gør, at den uafhængighed og den faglighed, som EVA repræsenterede, bliver sat ind i en ministeriel instruktionsbeføjelse, og dermed kommer til at ligge under ministeren, og det synes vi er en svaghed." Bertel Haarder var ikke enig og nævnte, at det ikke er styrelsen, men Rådet for Evaluering og Kvalitetsudvikling af Folkeskolen, som nu skal bestemme over den del af EVA's bevillinger, der hidtil er brugt på folkeskoleområdet". Margrethe Vestager (RV) erindrede om lovbemærkningerne, som siger, at "beløbet udgør skønsmæssigt 5,6 mio. kr., som vil blive overført fra evalueringsinstituttet til Styrelsen for Evaluering og Kvalitetsudvikling af Grundskolen..." og hun fandt det "meget bemærkelsesværdigt, at ministeren også undlader at nævne overførslen af de to årsværk fra evalueringsinstitut til styrelse. Det vil sige, at evalueringsinstituttet samlet set mister muskler i forhold til at lave evalueringer på folkeskoleområdet".

Beslutningen er således endnu et udtryk for en tilbagetrækning af beslutningskompetence til det centrale niveau.

Central styring, sammenlægninger og fusioner

Disse tendenser slår i disse år igennem med fuld styrke på alle niveauer i uddannelsessystemet, lige fra nedlæggelser af folkeskoler til sammenlægninger af seminarier til CVU'er og af CVU'er til professionshøjskoler.

I en opsigtsvækkende kronik med titlen "Tilgiv os – vi vidste ikke, hvad vi gjorde" skrev en gruppe på otte tidligere ansatte i Finansministeriet: "Vi var selv med til at skabe styringstænkningen i det offentlige. I dag ved vi, at det er gået over gevind."¹⁰⁰ De karakteriserer her bl.a. arbejdet med kvalitetsreformen således: "i de velmente bestræbelser på at synliggøre, klargøre og motivere til øget kvalitet gennem dokumentation er vi nået til et stade, hvor styringen er kammet over og

¹⁰⁰ Kronik i Politiken af 29.3.2007 af Jes Gjørup, Henrik Hjortdal, Tommy Jensen, Leon Lerborg, Claus Nielsen, Niels Refslund, Jakob Suppli og Jasper Steen Winkel.

blevet sin egen værste fjende. Vi har sat et vældigt system i gang, som udarbejder omfangsrige kontrakter, evalueringer, årsrapporter, akkrediteringer og så videre, uden at det har ført til øget tilfredshed med kvaliteten.” Og de anbefaler, at styring via dokumentation begrænses til det, der er vigtigt.

Denne analyse af tidens brug af dokumentation svarer nøje til det alment anerkendte grundvilkår for al evaluering, at den ikke har en selvberoende berettigelse, men at dens berettigelse alene er betinget af, at den kan føre til bedre kvalitet i fx læring, kompetenceudvikling, samarbejde, produktivitet – og resourceudnyttelse!

Andre lovforslag 2006–2007

L 11 om ændring af lov om adgang til udøvelse af visse erhverv i Danmark, lov om statsautoriserede og registrerede revisorer, lov om omsætning af fast ejendom, lov om translatører og tolke og lov om dispachører samt ophævelse af lov om registrerede arkitekter. (Forenkling af adgang til udøvelse af lovregulerede erhverv i Danmark). Lovforslaget enstemmigt vedtaget med 119 stemmer.

Fremsættelse af lovforslag 4.10.2006.

1. behandling af lovforslag 3.11.2006.

2. behandling af lovforslag 6.2.2007.

3. behandling af lovforslag 8.2.2007.

Lov nr. 123 af 13.2.2007.

L 12 om ændring af lov om ændring af statens uddannelsesstøtte (SU-loven). (Ophævelse af revisionsbestemmelse om tillæg til uddannelsessøgende i videregående uddannelse med varig funktionsnedsættelse).

Lovforslaget vedtaget med 104 stemmer (V, S, DF, KF og RV) mod 11 (SF og EL).

Fremsættelse af lovforslag 4.10.2006.

1. behandling af lovforslag 3.11.2006.

2. behandling af lovforslag 8.12.2006.

3. behandling af lovforslag 12.12.2006.

Lov nr. 1592 af 20.12.2006.

L 13 om ændring af lov om støtte til folkeoplysende voksenundervisning, frivilligt folkeoplysende foreningsarbejde og daghøjskoler samt om Folkeuniversitetet (folkeoplysningsloven). (Fleksible tilrettelæggelsesformer).

Lovforslaget vedtaget enstemmigt med 113 stemmer.

Fremsættelse af lovforslag 4.10.2006.

1. behandling af lovforslag 3.11.2006.

2. behandling af lovforslag 8.12.2006.

3. behandling af lovforslag 12.12.2006.

Lov nr. 1593 af 20.12.2006.

L 15 om ændring af lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsudannelser m.v. (Bemyndigelse af de befordringsansvarlige til i en overgangsperiode at træffe afgørelse om ret til rabat).

Lovforslaget enstemmigt vedtaget med 113 stemmer.

Fremsættelse af lovforslag 4.10.2006.

1. behandling af lovforslag 24.10.2006.

2. behandling af lovforslag 28.11.2006.

3. behandling af lovforslag 30.11.2006.

Lov nr. 1224 af 6.12.2006.

L 49 om ændring af lov om specialpædagogisk støtte ved videregående uddannelser. (Lempelse af begrænsning af specialpædagogisk støtte i forbindelse med studierejser og praktikperioder i udlandet).

Lovforslaget enstemmigt vedtaget med 114 stemmer.

Fremsættelse af lovforslag 25.10.2006.

1. behandling af lovforslag 3.11.2006.

2. behandling af lovforslag 8.12.2006.

3. behandling af lovforslag 12.12.2006.

Lov nr. 1595 af 20.12.2006.

L 67 om ændring af lov om Arbejdsgivernes Elevrefusion. (Forhøjelse af arbejdsgiverbidraget).

Lovforslaget enstemmigt vedtaget med 106 stemmer.

Fremsættelse af lovforslag 8.11.2006.

1. behandling af lovforslag 17.11.2006.

2. behandling af lovforslag 8.12.2006.

3. behandling af lovforslag 15.12.2006.

Lov nr. 1596 af 20.12.2006.

L 97 om ændring af lov om vurdering af udenlandske uddannelseskvalifikationer m.v. (Udvidelse af Kvalifikationsnævnets kompetence).

Lovforslaget enstemmigt vedtaget med 113 stemmer.

Fremsættelse af lovforslag 30.11.2006.

1. behandling af lovforslag 12.1.2007.

2. behandling af lovforslag 13.3.2007.

3. behandling af lovforslag 20.3.2007.

Lov nr. 315 af 30.3.2007.

L 208 om ændring af lov om statens uddannelsesstøtte (SU-loven). (Udlandsstipendium).

Lovforslaget enstemmigt vedtaget 110 med .

Fremsættelse af lovforslag 12.4.2007.

1. behandling af lovforslag 27.4.2007.
 2. behandling af lovforslag 29.5.2007.
 3. behandling af lovforslag 1.6.2007.
- Lov nr. 565 af 6.6.2007.

L 209 om ændring af lov om betaling for visse uddannelsesaktiviteter i forbindelse med lov om en aktiv beskæftigelsesindsats m.m. (Andre aktørers inddragelse i beskæftigelsesindsatsen).

Lovforslaget vedtaget med 107 stemmer (V, S, DF, KF, RV, SF og Leif Mikkelsen (UFG)) mod 2 (EL).

Fremsættelse af lovforslag 12.4.2007.

1. behandling af lovforslag 27.4.2007.
 2. behandling af lovforslag 29.5.2007.
 3. behandling af lovforslag 1.6.2007.
- Lov nr. 566 af 6.6.2007.

Signe Holm-Larsen (f.1939). cand pæd. i fransk. Tidligere lærer, fagkonsulent, skoledirektør og fagredaktør for sprog og pædagogik ved Danmarks Nationalleksikon. Nu chefredaktør på Kroghs Forlag. Egen konsulentvirksomhed vedrørende pædagogiske spørgsmål. Forfatter til bl.a. alment-pædagogiske værker samt undervisningsmateriale i fransk og latin.

